

Transparency as a Field of Power: A Systematic Review of the Role of Formal and Informal Forms of Power in Urban Governance

Shaghayegh Parsa *

Ph.D. Candidate in Urban Planning, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Gholamreza Latifi

Professor of Urban Planning Department, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Naser Barakpour

Professor of Urban Planning Department, Faculty of Architecture and Urban Planning, University of Art, Tehran, Iran.

1. Introduction

Urban governance scholarship increasingly treats transparency as a cornerstone of legitimate, accountable local government, yet its relationship with power has rarely been examined systematically. Policy discourse often frames transparency as a neutral technical instrument for enhancing public trust and administrative accountability. This study argues that such framing overlooks how the design, institutionalization, and implementation of transparency mechanisms are embedded in the power relations among the diverse actors populating urban governance—the state, local institutions, the private sector, civil society, and elites. Governance, understood as a process through which state and non-state actors implement policies within, and are shaped by, formal and informal rules of power, situates transparency within contested boundaries between disclosure and concealment rather than in a vacuum. Given persistent ambiguity about the real effectiveness of transparency initiatives in producing accountability, reducing corruption, and improving services, and the absence of a systematic account of how power imbalances distort participatory transparency efforts, this study asks the following questions:

Research Questions

1. How does formal power shape the design, institutionalization, and implementation of transparency mechanisms in urban governance?

* Corresponding Author: shaghayegh_parsa@atu.ac.ir

How to Cite: Parsa, S; Latifi, G. R; Barakpur, N. (2026). Transparency as a Field of Power: A Systematic Review of the Role of Formal and Informal Forms of Power in Urban Governance, *Journal Urban and Regional Development Planning*, 11 (38), 1-49.

2. What role does informal power play in strengthening or weakening these mechanisms?

2. Literature Review

Transparency requires legal legitimacy and social acceptance, both constituted within power relations; classical accounts frame it as a check on power, while recent work shows it can itself be absorbed into power relations (Flyverbom, 2015; Wood & Aronczyk, 2020). Power is defined as “the production, in and through social relations, of effects that shape actors’ capacities to determine their circumstances and fate” (Barnett & Duvall, 2005, p. 4), spanning both agency-centered “power over” (Lukes, 2005) and diffuse, Foucauldian “power to” (Foucault, 2003; Flyverbom et al., 2015b).

2.1. Formal and Informal Power in Urban Governance

Formal power derives legitimacy from law and bureaucratic institutions (Gordon et al., 2009), while informal power rests on social networks and interpersonal ties that often parallel formal structures (Ud Din Ahmed et al., 2020). Classic studies (Hunter, 1953; Dahl, 1961; Flyvbjerg, 2002) show how elite and informal relations shape urban outcomes despite formal rules, situating transparency at the intersection of both forms of power (Ayres, 2020).

2.2. The Concept of Transparency

Transparency, rooted in the ideal of open governance, is widely framed as an antidote to illegitimate concealment (Henriques, 2007; Oliver, 2004) and a power resource in public-sphere interactions (Meijer, 2013), yet it is never fully neutral (Valentinov et al., 2019) and requires contextual, “sociological” analysis (Pozen, 2020). Existing systematic reviews (Buijze, 2013; Cucciniello et al., 2017) have not examined how formal and informal power jointly shape transparency in urban governance, the gap this study addresses.

3. Methodology

The study employed a systematic review complemented by a qualitative meta-analysis, constructing an evidence-based, cross-contextual picture rather than relying on isolated case studies. Literature was retrieved from Scopus on 3 November 2025 using a Boolean combination of three keyword clusters (transparency, power, and urban governance) with no geographic restriction, limited to English-language research or review articles in the social sciences published between 2005 and 2025. Study selection followed the PRISMA protocol: an initial pool of 8,909 records was reduced to 3,416 after eligibility screening, then to 53 following title, abstract, and keyword review, and finally to 36 studies retained for meta-analysis after removing duplicates and irrelevant studies. VOSviewer was applied to the broader corpus of 3,416 records to map keyword co-occurrence, publication trends, and geographic distribution, offering contextual background rather than testing the power–

transparency relationship directly. The 36 selected studies were then re-examined through open, axial, and selective coding to identify categories describing how power shapes transparency.

4. Results

Bibliometric analysis showed accelerating publication growth since the mid-2010s, particularly after 2017, alongside a discursive shift from treating transparency as a technical anti-corruption tool toward analyzing it as a field of power. Research remained concentrated in Europe (43%), Asia (22%), and North America (20%), led by the United States, United Kingdom, Australia, and China, while South America (2%) and Africa (7%) remained marginal—reflecting a knowledge–power relationship in which the dominant discourse and metrics of transparency were formulated primarily from developed-country experience.

Qualitative meta-analysis of the 36 studies identified three pathways through which formal power shaped transparency: resistance and concealment (39%), including classifying information, using technical language, or shifting decisions to closed meetings; control and surveillance (33.3%), whereby transparency monitored citizens rather than empowering them; and reproduction and consolidation of power (33.3%), where selective disclosure served incumbent interests. Informal power operated through three roles: social pressure and civic movements (25%), acting as catalysts for accountability; brokerage and informal networks (25%), which mediated information yet could also obscure decision-making; and lobbying and behind-the-scenes relations (14%), moving decisions into unobservable arenas.

5. Conclusion

The success or failure of transparency initiatives depends on more than the existence of formal rules. Policymakers should distinguish procedural transparency (access to information about processes) from substantive transparency, the genuine disclosure of decisions and underlying interests. Unilateral reforms detached from their institutional ecosystem seldom achieve their intended effects, and civil society and local media require strengthened capacity to interpret and transmit information, since transparency without independent interpreters remains undigested data. Transparency should thus be understood as a “field of contestation” among the state, local institutions, civic networks, and stakeholders competing to define visibility, accountability, and meaning, shaped simultaneously by legal structures, institutional capacity, legitimating logics, and informal networks.

Keywords: Transparency, Formal Power, Informal Power, Urban Governance, Systematic Review.

شفافیت به مثابه میدان قدرت: مروری سیستماتیک بر نقش اشکال رسمی و غیررسمی قدرت در حکمروایی شهری^۱

دانشجوی دکتری شهرسازی، گروه آموزشی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای،
دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

شقایق پارسا *

استاد گروه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

غلامرضا لطیفی

استاد گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر، تهران، ایران.

ناصر برک‌پور

چکیده

شفافیت به عنوان یکی از ارکان کلیدی حکمروایی شهری معاصر، اغلب در متون سیاست‌گذاری شهری به مثابه ابزاری فنی برای ارتقای پاسخگویی و اعتماد عمومی معرفی می‌شود؛ با این حال، نسبت آن با اشکال قدرت به ندرت به صورت نظام‌مند تحلیل شده است. پژوهش حاضر با هدف تبیین چگونگی تأثیر اشکال رسمی و غیررسمی قدرت بر نهاده‌سازی و اجرای سازوکارهای شفافیت در نظام‌های حکمروایی شهری انجام شده است. این مطالعه با رویکرد مرور سیستماتیک پس از انجام فرایند غربال‌گری مبتنی بر دستورالعمل پریزما، ۳۶ مقاله را برای انجام فراتحلیل کیفی انتخاب نموده است. یافته‌های تحلیل نشان می‌دهد، شفافیت نه صرفاً یک ابزار فنی برای ارتقای پاسخگویی، بلکه عرصه‌ای منازعه‌آمیز و متأثر از ساختارهای قدرت است. قدرت رسمی از سه مسیر اصلی مقاومت و پنهان‌کاری، کنترل و نظارت و بازتولید و تحکیم عناصر قدرت بر شفافیت تأثیر می‌گذارد و اشکال غیررسمی قدرت نیز با سه نقش؛ فشار اجتماعی، واسطه‌گری و لابی‌گری در مقابل شفافیت ظاهر می‌شوند. تحلیل پیامدهای این تعاملات، آثاری چون شفافیت صوری، تحریف واقعیت و شکاف میان نظریه و عمل را در نظام‌های حکمروایی شهری به دنبال دارد. بر این اساس، شفافیت نه یک پدیده خنثی، بلکه عرصه‌ای برای کشمکش اشکال مختلف قدرت است. غلبه رویکردهای مقاومت محور و کنترل‌گرایانه قدرت رسمی و دوگانگی نقش قدرت غیررسمی به ظهور «شفافیت نمادین» منجر می‌شود که بیش از آنکه به پاسخگویی بینجامد، نابرابری‌های قدرت را بازتولید می‌کند. از همین رو هرگونه تلاش برای ارتقای شفافیت باید مبتنی بر شناخت دقیق اشکال قدرت و مبتنی بر زمینه‌های فرهنگی، نهادی و سیاسی آن بستر باشد.

واژه‌های کلیدی: شفافیت؛ حکمروایی شهری؛ قدرت رسمی؛ قدرت غیررسمی؛ مرور سیستماتیک

۱- این مقاله برگرفته از رساله دکتری با عنوان «خوانشی انتقادی از مفهوم شفافیت در عرصه نظام‌های مدیریت و حکمروایی شهری» است که در دانشگاه علامه طباطبائی در حال انجام است.

*نویسنده مسئول: shaghayegh_parsa@atu.ac.ir

مقدمه

تحولات نظری در حوزه مدیریت شهری در طی دهه‌های اخیر نشان‌دهنده گذار از الگوی مدیریت شهری به مدیریت یکپارچه و سپس حکمروایی شهری است؛ گذاری که نه تنها ساختارهای نهادی را دگرگون ساخته، بلکه مفاهیم کلیدی جدیدی را نیز در کانون توجه قرار داده است. در این میان، «شفافیت»^۱ هم به عنوان یکی از پیامدهای این تحول پارادایمی و هم به مثابه شرطی لازم برای تقویت نقش شهروندان در فرایندهای تصمیم‌گیری ظهور کرده است (Stoker, 2018). هم زمان، گفتمان‌های بین‌المللی حکمروایی خوب، شفافیت را پیش‌نیاز توسعه شهری دموکراتیک و عدالت‌محور قلمداد می‌کنند.

با وجود کاربرد گسترده مفهوم شفافیت، این اصطلاح به ندرت به صورت روشن و دقیق تعریف می‌شود. درباره نحوه تعریف یا سنجش آن توافق روشنی وجود ندارد؛ با این حال، این ابهام لزوماً مانع کاربرست تحلیلی آن نشده است. همان‌گونه که در علوم سیاسی مفاهیمی همچون «قدرت» با وجود پیچیدگی معنایی، مبنای تحلیل‌های ارزشمند قرار گرفته‌اند (Florini, 2007). شفافیت نیز علی‌رغم سیالیت مفهومی، به یکی از ارکان تحلیل حکمروایی بدل شده است. در سطح نهادی، شفافیت ناظر بر آشکار بودن نحوه عملکرد فرآیندهای حکومت محلی، رویه‌ها و مقامات دولتی است (Cheema, 2020) و ارائه‌دهنده داده‌های روشن و دقیقی درباره اقدامات دولت با هدف تقویت درک عمومی و امکان نظارت بر کنش‌های جمعی به شمار می‌آید (Cifuentes-Faura et al., 2022). به طور کلی، شفافیت به افشای امور، دسترسی به اطلاعات و قابل مشاهده بودن فرآیندهای نهادی اشاره دارد؛ امری که ارزیابی عمومی و نظارت اجتماعی را ممکن می‌سازد (Dahl, 1998; Heald, 2006; Florini, 2007; Meijer, 2009; Grimmelikhuijsen, 2012; Grimmelikhuijsen & Meijer, 2014).

در عین حال، شفافیت صرفاً یک سازوکار فنی برای انتشار اطلاعات نیست، بلکه در بستر مفهوم گسترده‌تری به نام «حکمروایی» معنا می‌یابد. حکمروایی به «مجموعه‌ای از

نهادهای و بازیگرانی اشاره دارد که از دولت و همچنین فراتر از آن نشئت می‌گیرند» (Stoker, 1998). همچنین به معنای شبکه‌ای از بازیگران، مسئولیت‌های مرزی، روابط بین نهادها و اعمال اختیارات و قدرت بین بازیگران است (Nuhu, 2019). این مفهوم به عنوان فرآیندی تعریف می‌شود که از طریق آن، بازیگران دولتی، غیردولتی یا افراد، سیاست‌هایی را در چارچوب مجموعه‌ای از قوانین رسمی یا غیررسمی که قدرت را شکل می‌دهند و توسط آن شکل می‌گیرند، اجرا می‌کنند (World Bank, 2017).

در بستر حکمروایی شهری که با تکرار بازیگران، منافع متعارض و سطوح درهم‌تنیده اقتدار تعریف می‌شود، شفافیت در خلأ عمل نمی‌کند، بلکه در بستر مناسبات قدرت میان کنشگران مختلف حکمروایی شهری (دولت، نهادهای محلی، بخش خصوصی، جامعه مدنی و نخبگان) شکل می‌گیرد و همین مناسبات است که مرزهای شفافیت و پنهان‌کاری را تعیین می‌کند. در واقع ساختارهای مبهم قدرت می‌توانند منجر به شیوه‌های انحصاری و بازتولید نابرابری‌ها شوند (Laborgne et al., 2021; Sánchez-Soriano et al., 2024). از این‌رو، شفافیت نه تنها ابزاری برای بهبود پاسخگویی، بلکه عرصه‌ای برای مواجهه و تعامل اشکال مختلف قدرت است و با پیچیده‌تر شدن شهرها، برهم‌کنش میان الزامات قانونی دولت و شبکه‌های نخبگانی این تعاملات به محور اصلی شکل‌گیری و تغییرات سازوکارهای شفافیت تبدیل شده است.

با وجود جایگاه محوری شفافیت در گفتمان حکمروایی شهری، رابطه آن با پیامدهای مطلوبی همچون افزایش پاسخگویی، کاهش فساد و بهبود خدمات عمومی همواره خطی و قابل پیش‌بینی نبوده است. حس فزاینده‌ای از ابهام در خصوص اثرگذاری واقعی ابتکارات شفافیت وجود دارد؛ ابهامی که می‌تواند اشتیاق به کاربست آن را به عنوان ابزار توسعه اعتماد عمومی کاهش دهد. این وضعیت نشان می‌دهد که تحلیل شفافیت بدون توجه به بستر قدرتی که در آن عمل می‌کند، ناقص خواهد بود.

رابطه بین شفافیت و اشکال قدرت حاکی از آن است که بازیگران متعددی در شکل‌گیری شفافیت دخیل هستند (Meijer, 2013) و بر میزان این اعتماد جمعی اثر

می‌گذارند. برای نمونه، سازمان‌های دولتی اگرچه مجری سیاست‌های شفافیت هستند، اما در تصمیم‌گیری درباره دامنه و نحوه افشای اطلاعات تحت تأثیر ذی‌نفعان گوناگون قرار می‌گیرند (Roberts, 2006). همچنین تعاملات بین نهادهای رسمی و ذی‌نفعان در اشکال قانونی متنوع، در زمینه‌های فرهنگی مختلف و در چارچوب سیاست‌های ملی و بین‌المللی پیچیده رخ می‌دهد (Meijer, 2013). در نتیجه، ابتکارات شفافیت می‌توانند توسط دولت‌ها، بازیگران محلی و بین‌المللی، جامعه مدنی و حتی شبکه‌های غیررسمی قدرت تحت تأثیر قرار گیرد.

افزون بر این، عواملی چون فقدان آگاهی عمومی، مشارکت محدود جامعه مدنی و مقاومت فرهنگی یا نهادی صاحبان قدرت، می‌توانند اثربخشی شفافیت را محدود سازند. در چنین شرایطی، شفافیت ممکن است به‌جای تقویت نظارت عمومی، به ابزاری برای بازتولید منافع تثبیت‌شده بدل شود و اشکال خاصی از قدرت را تقویت کند؛ بنابراین، تحقق یا ناکامی شفافیت در نظام‌های شهری به‌طورمستقیم با اشکال رسمی و غیررسمی قدرت در ارتباط است.

باوجود گسترش آثار علمی درباره شفافیت و نیز مطالعاتی پراکنده درباره قدرت در حکمروایی شهری، بررسی نظام‌مند پیوند این دو حوزه همچنان با خلأ نظری و تجربی مواجه است. به‌ویژه، تحلیل این موضوع که چگونه عدم تعادل قدرت می‌تواند تلاش‌های مشارکتی برای ایجاد شفافیت را تحریف کند یا چگونه ابتکارات شفافیت می‌تواند در خدمت منافع ریشه‌دار قدرت قرار گیرند، نیازمند مطالعه‌ای عمیق و یکپارچه است. براین‌اساس، این مقاله با بهره‌گیری از مرور سیستماتیک^۱ و فراتحلیل کیفی^۲ مطالعات جهانی، در پی پاسخ به این پرسش‌ها است:

- اشکال رسمی قدرت چگونه بر طراحی، نهادینه‌سازی و اجرای سازوکارهای شفافیت در نظام‌های حکمروایی شهری تأثیر می‌گذارند؟

1. Systematic review

2. Qualitative Meta-analysis

- اشکال غیررسمی قدرت، چه نقشی در تقویت یا تضعیف سازوکارهای شفافیت ایفا می‌کنند؟
- تعامل اشکال رسمی و غیررسمی قدرت چه پیامدهایی را برای شفافیت به دنبال دارد؟

این پژوهش می‌کوشد با پاسخ به این پرسش‌ها، به فهم عمیقی درباره تأثیرات احتمالی پویایی‌های قدرت بر شفافیت در بستر نظام‌های حکمروایی شهری دست یابد و نیروها و اشکال قدرت که به طریقی می‌توانند مانع توسعه فرآیندهای شفافیت شوند را، شناسایی نماید.

پیشینه پژوهش

- قدرت و شفافیت
شفافیت یک مفهوم نظری است که برای اعمال آن نیاز به مشروعیت قانونی و پذیرش اجتماعی است که هر دو در سایه قدرت معنا می‌یابند؛ بنابراین، فهم سازوکارهای شفافیت مستلزم شناخت منشأ و نحوه اعمال قدرت است. به همین منظور برای فهم سازوکارهای اعمال و اجرای شفافیت در نظام‌های شهری باید به این پرسش پرداخت که قدرت چگونه، از کجا و از طریق چه سازوکارهایی بر آن اثر می‌گذارد. افزون بر چارچوب‌های قانونی، نیروها و عوامل کمتر قابل مشاهده نیز می‌توانند بر دامنه و کیفیت شفافیت تأثیرگذار باشند. این نگاه، شفافیت را نه صرفاً به عنوان یک ابزار فنی، بلکه به مثابه برساخته‌ای درون میدان قدرت تحلیل می‌کند.

در متون کلاسیک، شفافیت اغلب به عنوان سازوکاری برای کاهش پیامدهای منفی قدرت از طریق آشکارسازی فرآیندهای پنهان معرفی شده است. با این حال پژوهش‌های متأخر نشان داده‌اند که شفافیت خود می‌تواند به صورت استراتژیک به کار گرفته شود و در روابط قدرت ادغام شود (Flyverbom, 2015; Wood and Aronczyk, 2020). روابط قدرت که در قالب ائتلاف‌های نخبگان، تضادهای سلسله‌مراتبی دولتی و مشارکت ذی‌نفعان

تبلور می‌یابد؛ می‌تواند هم شفافیت را امکان‌پذیر و هم محدود سازد؛ بنابراین رابطه شفافیت و قدرت رابطه‌ای یک‌سویه نیست، بلکه واجد خصلتی دوگانه و گاه متناقض است.

قدرت مفهومی مناقشه‌برانگیز است (Luces, 2005) و همین امر پیوند آن با شفافیت را پیچیده می‌سازد. بارنت و دووال^۱ (۲۰۰۵) قدرت را به‌عنوان "تولید در و از طریق روابط اجتماعی، تأثیراتی که ظرفیت کنشگران برای تعیین شرایط و سرنوشت خود را شکل می‌دهند" تعریف می‌کنند (Barnett & Duvall, 2005: 4). بر اساس این رویکرد می‌توان دو برداشت اصلی از نسبت قدرت و شفافیت را تعمیم داد.

نخست، قدرت به‌عنوان ویژگی کنشگران خاص و تعاملات آن‌ها در نظر گرفته می‌شود؛ کنشگرانی که با اتکا به منابع مادی یا نمادین بر رفتار دیگران اثر می‌گذارند. این برداشت که با رویکرد لوکس^۲ (۲۰۰۵) و مفهوم "قدرت بر"^۳ هاوگارد^۴ (۲۰۰۹) تطابق دارد، بر اعمال آگاهانه قدرت برای کنترل تصمیمات و تعیین دستور کار تأکید دارد که در آن کنشگران خاص اقداماتی برای فرمان‌برداری، اجبار یا محدود کردن اقدامات دیگران انجام می‌دهند. در چنین مواردی، داشتن منابعی چون اطلاعات، امکان اعمال قدرت را فراهم می‌آورد و کنترل به‌عنوان تلاشی مستقیم برای تأثیرگذاری بر اقدامات و ظرفیت‌های بازیگران درک می‌شود.

دوم، قدرت نه صرفاً در کنش مستقیم بازیگران، بلکه در بستر روابط نهادی و نظام‌های معنا عمل می‌کند (Barnett & Duvall, 2005). این برداشت که از آثار متأخر فوکو^۵ الهام می‌گیرد، قدرت را پراکنده، تولیدکننده و شکل‌دهنده هویت‌ها می‌داند (Foucault, 2003; Collier, 2009). در این نگاه، قدرت از طریق گفتمان‌ها، سازوکارهای تنظیمی و منطق‌های امنیتی عمل می‌کند و شفافیت نیز می‌تواند در چارچوب

1. Barnett & Duvall

2. Luces

3. power over

4. Haugaard

5. Foucault

همین رژیم‌های دانش/قدرت تعریف شود. این مفهوم تقریباً با نظریه "قدرت به" هاوگارد (۲۰۰۹) همخوانی دارد که چگونه روابط اجتماعی گسترده‌تر شرایط، ظرفیت‌ها و شیوه‌های خاصی را برای کنشگران اجتماعی فراهم می‌کنند که شامل نظام‌های اجتماعی تولید معنا می‌شود (Flyverbom et al., 2015b: 389)؛ بنابراین، شفافیت می‌تواند هم ابزاری برای مهار قدرت و هم سازوکاری برای بازتولید آن باشد که فهم این دوگانگی مستلزم تحلیل بسترهای نهادی و شبکه‌ای نهادهای حکمروایی شهری است.

این دو برداشت از قدرت در چارچوب گفتمان «حکمروایی خوب» نیز جایگاهی محوری دارند؛ چرا که شواهد پژوهشی نشان می‌دهند که حتی در نظام‌های حکمروایی با گفتمان مشارکتی، روابط قدرت رسمی و غیررسمی همچنان تعیین‌کننده آن است که صدای کدام گروه‌ها شنیده شود، اطلاعات با چه کیفیتی در دسترس مشارکت‌کنندگان قرار گیرد و واکنش نهادهای رسمی به خواست شهروندان تا چه اندازه واقعی باشد. کاساک و فانگ^۱، در بررسی گسترده مداخلات شفافیت و پاسخگویی، نشان می‌دهند که اثربخشی این مداخلات نه به‌خودی‌خود، بلکه در گرو امکان کنش جمعی شهروندان، اراده سیاسی نهادهای رسمی و کیفیت زنجیره‌های اجرایی است؛ به بیان دیگر، شفافیت تنها زمانی به مشارکت واقعی منجر می‌شود که توازن قدرت میان دولت و شهروندان امکان آن را فراهم کند (Fung & osack, 2014). به همین ترتیب، فانگ^۲ با بررسی تجربه‌های متعدد حکمروایی مشارکتی هشدار می‌دهد که مشارکت شهروندان به‌خودی‌خود تضمینی برای عدالت یا پاسخگویی نیست و دستیابی به آن، مستلزم بازتوزیع واقعی قدرت تصمیم‌گیری است (Fung, 2015). براین‌اساس، توجه به اشکال رسمی و غیررسمی قدرت در این پژوهش نه در تقابل با آرمان حکمروایی خوب، بلکه در راستای تبیین دقیق‌تر شرایطی است که تحت آن مشارکت شهروندان و شفافیت می‌توانند معنادار و واقعی باشند.

- قدرت رسمی و غیررسمی در حکمروایی شهری

1. Fung & Kosack

2. Fung

گریفین^۱ (۲۰۱۲) معتقد است؛ حکمروایی توسط منافع، ایده‌ها و اقداماتی شکل می‌گیرد که فراتر از تصمیم‌گیری رسمی هستند. بر همین اساس می‌توان استدلال کرد که حکمروایی شهری در عمل از طریق شبکه‌ای پیچیده از روابط قدرت عمل می‌کند که می‌توان آن را به‌طور کلی به دو دسته رسمی و غیررسمی تقسیم کرد. این تمایز برای درک فاصله میان ساختارهای طراحی شده و عملکرد واقعی نظام‌های حکمروایی شهری اهمیت بنیادین دارد؛ چرا که روابط قدرت نامتقارن و نابرابر، جزء جدایی‌ناپذیر سیستم‌های حکمروایی شهری هستند.

قدرت رسمی، در سنت وبری، از طریق قوانین، نهادهای بوروکراتیک و سازوکارهای قانونی مشروعیت می‌یابد (Gordon et al., 2009: 18). این نوع قدرت در قالب قوانین ملی و محلی، مقررات اداری، سلسله‌مراتب بوروکراتیک، سیستم‌های انتخاباتی و نهادهای رسمی مانند: شوراهای شهر، دفاتر شهرداری و کمیسیون‌های برنامه‌ریزی تعریف می‌شوند. در مقابل، قدرت غیررسمی، بر شبکه‌های اجتماعی، سرمایه اجتماعی و روابط بین‌فردی استوار است. این نوع قدرت می‌تواند در پیوندهای قومی، سیاسی، اقتصادی یا حرفه‌ای ریشه داشته باشد و در بسیاری از موارد، به‌مثابه شبکه‌ای موازی با ساختارهای رسمی قدرت عمل کند (Ilkhamov 2007:71; Ud Din Ahmed et al, 2020). پرنگر^۲ (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که رویه‌های غیررسمی اغلب به‌طور جدایی‌ناپذیر با عملکرد رسمی دولت درهم تنیده‌اند و می‌توانند پیامدهایی تعیین‌کننده برای آینده دموکراتیک شهر داشته باشند. هیلیر^۳ (۲۰۰۰) نیز تأکید می‌کند چانه‌زنی، تصمیم‌گیری و فعالیت‌های تأثیرگذار به‌طور فزاینده‌ای خارج از ساختارها و قوانین رسمی حکومت انجام می‌شود؛ بنابراین، در غیاب قدرت دولتی و رسمی، ساختارهای قدرت غیررسمی می‌توانند برای پر کردن خلأ ایجاد شده توسط مدیریت شهری محدود یا ضعیف پدیدار شوند (Ud Din Ahmed et al,).

1. Griffin
2. Pernegger
3. Hillier

2020). تصمیماتی که از طریق کانال‌های غیررسمی گرفته می‌شوند، به‌ندرت مستند می‌شوند، منطق آن‌ها اغلب مبهم است و ذی‌نفعان معمولاً محدود به کسانی هستند که ارتباطات مناسبی دارند، بنابراین می‌توانند نابرابری و محرومیت را نیز تداوم بخشند. مطالعات کلاسیک شهری نیز این دوگانگی را نشان داده‌اند. برای نمونه هانتز^۱ (۱۹۵۳) در بررسی حکمروایی نخبگان در آتلانتا، نشان می‌دهد چگونه دارایی اقتصادی و اقتدار سیاسی است که تعیین می‌کند چه تصمیمات و خط‌مشی‌هایی در حمایت از اکثریت خاموش و ضعیف جامعه اتخاذ شود (Hunter, 1953). دال^۲ (۱۹۶۱) در نیویورک^۳ نشان داد که قدرت از تمرکز نخبه‌گرایانه به الگوی پراکنده‌تری تحول یافته است (Dahl, 1961). به همین ترتیب در مطالعه موردی برنامه‌ریزی حمل‌ونقل شهر آلبورگ^۴، فلایرگ^۵ (۱۹۹۸، ۲۰۰۲) از طریق بررسی دقیق روابط قدرت نشان می‌دهد چگونه طرحی که از سوی مشاور و با هدف پایداری تهیه شده بود؛ در نهایت در دستیابی به اهداف خود به‌خاطر سازوکارهای غیررسمی قدرت ناکام می‌ماند.

در اینجا، شفافیت در نقطه تلاقی قدرت رسمی و غیررسمی قرار می‌گیرد. ساختارهای رسمی می‌توانند بستر حقوقی لازم برای شفافیت را فراهم کنند؛ اما در صورت تعارض یا هم‌پوشانی نامتقارن با شبکه‌های غیررسمی، فرآیندهای شفافیت ممکن است تضعیف شوند (Ayres, 2020). ازسوی دیگر، قدرت غیررسمی می‌تواند در برخی زمینه‌ها با تقویت صدای گروه‌های به حاشیه رانده شده، شفافیت و پاسخگویی را افزایش دهد و قدرت رسمی را پاسخگو نگه دارد.

بدین ترتیب، شهرها میدانی برای کشمکش قدرت میان کنشگران نابرابر هستند، جایی که قانون و اطلاعات غالباً به‌عنوان ابزار منازعه و استراتژی حکمروایی توسط بازیگرانی که

1. Hunter

2. Dahl

3. New Haven

4. Aalborg

5. Flyvbjerg

شفافیت به مثابه میدان قدرت: مروری سیستماتیک بر...، پارسا و همکاران | ۱۳

می‌توانند آن‌ها را کنترل کنند به کار می‌رود؛ بنابراین شکاف پژوهش، ناظر بر بررسی رابطه میان اقتدار رسمی و غیررسمی (جدول شماره ۱) و پیامدهای آن برای شفافیت در حکمروایی شهری است.

جدول ۱- تحلیل تطبیقی شبکه‌های رسمی و غیررسمی قدرت

ویژگی	قدرت رسمی	قدرت غیررسمی	نکات تکمیلی
خاستگاه قدرت	مبتنی بر اقتدار قانونی، قواعد رسمی و نهادهای تثبیت شده حکمروایی	برخاسته از شبکه‌های اجتماعی، روابط غیررسمی و تعاملات بین فردی	تمایز و بریان میان اقتدار قانونی - عقلانی و اشکال غیرنهادی قدرت
منطق مشروعیت	مشروعیت از طریق قوانین، رویه‌های رسمی و سازوکارهای بوروکراتیک	مشروعیت از طریق اعتماد، نفوذ اجتماعی و پذیرش ضمنی کنشگران	گذار از مشروعیت رسمی به مشروعیت رابطه‌ای و اجتماعی
ساختار	ساختاری سلسله‌مراتبی، از بالا به پایین و متمرکز	ساختاری غیرمتمرکز، شبکه‌ای، افقی و سیال با مرزهای نامشخص قدرت	تقابل حکمروایی سلسله‌مراتبی با حکمروایی شبکه‌ای
ماهیت قدرت	نامتقارن؛ تأثیر یک طرفه و مبتنی بر اجبار نهادی	اعمال قدرت تعاملی، چانه‌زنی و مبتنی بر تأثیر متقابل	نزدیکی قدرت غیررسمی به برداشت‌های فوکویی از قدرت
مبنای اثرگذاری	جایگاه رسمی، دسترسی به منابع نهادی و ابزارهای قانونی	مهارت‌ها و ارتباطات شخصی، سرمایه اجتماعی و توان بسیج شبکه‌ها	پیوند قدرت با انواع سرمایه (نمادین، اجتماعی، نهادی)
حوزه تمرکز	سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و اجرای سیاست	شکل‌دهی به گفتمان‌ها، افکار عمومی و جهت‌دهی به کنش جمعی	نقش قدرت در تولید معنا و نه فقط تصمیم
قابلیت مشاهده	نسبتاً قابل مشاهده، مستند و قابل ردیابی در اسناد رسمی	اغلب پنهان یا کمتر قابل مشاهده	چالش بنیادین رویت پذیری در مواجهه با قدرت غیررسمی
نوع اثرگذاری	اثرگذاری مستقیم بر ساختارهای فضایی، نهادی و مدیریتی شهر	اثرگذاری غیرمستقیم اما پایدار بر زیست و روابط شهری	برهم‌کنش قدرت آشکار و پنهان در فضای شهری

- چیهستی مفهوم شفافیت

شفافیت ریشه در فلسفه یونانی دارد و از «نفوذ نور» تا «دکترین حکمروایی» مبتنی بر قوانین منتشرشده تحول یافته است. از اوایل دهه ۱۹۹۰، شفافیت به عنوان ابزاری برای تضمین آگاهی شهروندان و تقویت نظارت عمومی مطرح شد. برنامه اسکان بشر سازمان ملل^۱ (۲۰۰۴) شفافیت را عامل ایجاد تعامل جمعی، شناسایی فرآیندها و تعیین مرزهای مسئولیت می‌داند. همچنین این سازمان شفافیت را ابزار محدودسازی فساد در سیستم‌های بسته دارای ابهام و رفتارهای احتیاطی می‌داند و آن را از ارکان اصلی حکمروایی خوب معرفی می‌کند (UN-HABITAT, 2004:1).

در جامعه معاصر، شفافیت به مثابه پادزهری در برابر اشکال نامشروع پنهان کاری ارائه می‌شود (Henriques, 2007; Lord, 2006; Oliver, 2004). ابزارهایی چون دسترسی به اطلاعات، برچسب‌زنی، حسابرسی و جلسات باز تجلی‌های نهادی شفافیت محسوب می‌شوند (Fung et al., 2009; Garsten, 2008; Heald, 2006). هیلد^۲ (۲۰۰۶) شفافیت را اصل توانمندسازی شهروندان برای کسب اطلاعات درباره ساختار و عملکرد نهادها می‌داند (Heald, 2006: 26). میجر^۳ (۲۰۱۳) نیز آن را منبعی از قدرت در تعاملات حوزه عمومی تلقی می‌کند که تغییر در توزیع آن می‌تواند به تعاملات استراتژیک منجر شود (Meijer, 2013: 43).

با این حال، شفافیت هرگز نمی‌تواند کامل و خنثی باشد، چرا که دارای جنبه‌های پنهانی نیز هست (Valentinov et al., 2019: 289). وجه اشتراک تمامی تعاریف شفافیت در دسترس بودن اطلاعات است، اما شاهد تنوع گوناگونی از مفهوم‌سازی‌ها از این واژه هستیم که بر جنبه‌های مختلف آن دلالت می‌کند، به‌ویژه با توجه به موضوعی که در آن از شفافیت استفاده می‌شود (Brandsma & Meijer, 2020:3). در همین راستا محققان

1. United Nations Human Settlements Programme

2. Heald

3. Meijer

معتقدند که شفافیت را نمی‌توان به‌عنوان یک راه‌حل یکسان برای همه جوامع تصور کرد. همان‌طور که پوزن^۱ (۲۰۲۰) بر ضرورت "چرخش جامعه‌شناختی"^۲ شفافیت تأکید می‌کند که باید این مفهوم را در زمینه‌های قانونی، نهادی، تاریخی، سیاسی و فرهنگی تحلیل کرد. اگرچه در سال‌های اخیر چندین مطالعه مبتنی بر مرور سیستماتیک در مورد شفافیت انجام شده (Buijze, 2013; Cucciniello et al., 2017; Valentinov et al., 2019) اما هیچ‌کدام به تنش‌ها، تناقضات و معضلات ذاتی پیرامون اثرگذاری اشکال رسمی و غیررسمی قدرت در بستر حکمروایی شهری نپرداخته‌اند. در نتیجه، برداشت‌های متفاوتی در مورد چگونگی تعامل روابط قدرت با شفافیت مشاهده می‌شود و هیچ اجماع آشکاری در این زمینه وجود ندارد. بر همین اساس، این مطالعه به طور سیستماتیک و بین‌رشته‌ای، شفافیت را در نظام‌های حکمروایی شهری در بازه زمانی ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۵ میلادی مطالعه و بررسی می‌کند و تمرکز خود را بر گفتمان میان ساختارهای قدرت رسمی و غیررسمی قرار خواهد داد. هدف اصلی این مطالعه، شناسایی شکاف‌های دانش در فهم پیوند میان شفافیت و بویایی‌های قدرت در کنار چرخش معنایی شفافیت است.

روش‌شناسی

این پژوهش با بهره‌گیری از مرور سیستماتیک و در گام تکمیلی، فراتحلیل کیفی انجام شده است. مقصود از به‌کارگیری این رویکرد، ارائه تصویری منسجم، مبتنی بر شواهد و عاری از سوگیری فردی است. به طور مشخص، هدف از به‌کارگیری مرور سیستماتیک در این پژوهش، شناسایی و تلفیق نظام‌مند شواهد پراکنده‌ای است که در سطح جهانی درباره مکانیسم‌های اثرگذاری اشکال رسمی و غیررسمی قدرت بر شفافیت در نظام‌های حکمروایی شهری تولید شده، اما تاکنون در قالب یک چارچوب مفهومی یکپارچه تحلیل

1. Pozen

2. Sociological turn

نشده‌اند؛ رویکردی که برخلاف مطالعات موردی یا مرورهای روایی، امکان دستیابی به الگویی مفهومی فراتر از بسترهای منفرد جغرافیایی و نهادی را فراهم می‌کند. مرور سیستماتیک، فرآیندی است که طی آن متون پژوهشی موجود در یک حوزه خاص، با هدف ترکیب و جمع‌بندی یافته‌های آن‌ها در مورد پدیده موردعلاقه پژوهشگر، در یک بازه زمانی مشخص مورد بررسی قرار می‌گیرد. مرور سیستماتیک روشی ساختاریافته برای شناسایی، ارزیابی و ترکیب مطالعات پیشین در یک حوزه مشخص است که امکان دستیابی به جمع‌بندی روشن درباره آنچه شناخته شده و آنچه همچنان نیازمند پژوهش است را فراهم می‌کند (Denyer & Tranfield, 2009: 671). این رویکرد یک ابزار تحقیقاتی است که به جمع‌آوری، خلاصه‌سازی و ترکیب یافته‌های مطالعات گذشته به شیوه‌ای معنادار کمک می‌کند (Bishu & Alkadry, 2017: 3). انتخاب این روش در پژوهش حاضر با هدف تضمین جامعیت، نظام‌مندی و تکرارپذیری تحلیل صورت گرفته است.

این مقاله در بخش اول بر اساس یک مرور سیستماتیک به بررسی موضوع پژوهش می‌پردازد. جستجوی متون در تاریخ ۳ نوامبر ۲۰۲۵ در پایگاه داده اسکوپوس^۱ انجام شد. این پایگاه به دلیل پوشش گسترده نشریات معتبر علوم اجتماعی انتخاب گردید. راهبرد جستجو بر ترکیبی از سه کلیدواژه اصلی «شفافیت»، «قدرت» و «حکمروایی شهری» استوار بود. برای هر واژه، مجموعه‌ای از واژگان هم‌معنا و مرتبط به کار گرفته شد تا طیف متنوعی از رویکردهای نظری و تجربی پوشش داده شود (جدول ۲). در این جستجو، هیچ محدودیتی از نظر جغرافیایی اعمال نشد و معیارهای ورود مطالعات عبارت بودند از؛ بازه زمانی انتشار: از ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۵، نوع مقاله: پژوهشی یا مروری، حوزه موضوعی: علوم اجتماعی و زبان: انگلیسی.

شایان‌ذکر است که در این پژوهش، جستجوی سه مفهوم اصلی «شفافیت»، «قدرت» و «حکمروایی شهری» به صورت ترکیبی و با استفاده از عملگرهای بولین انجام شده است تا

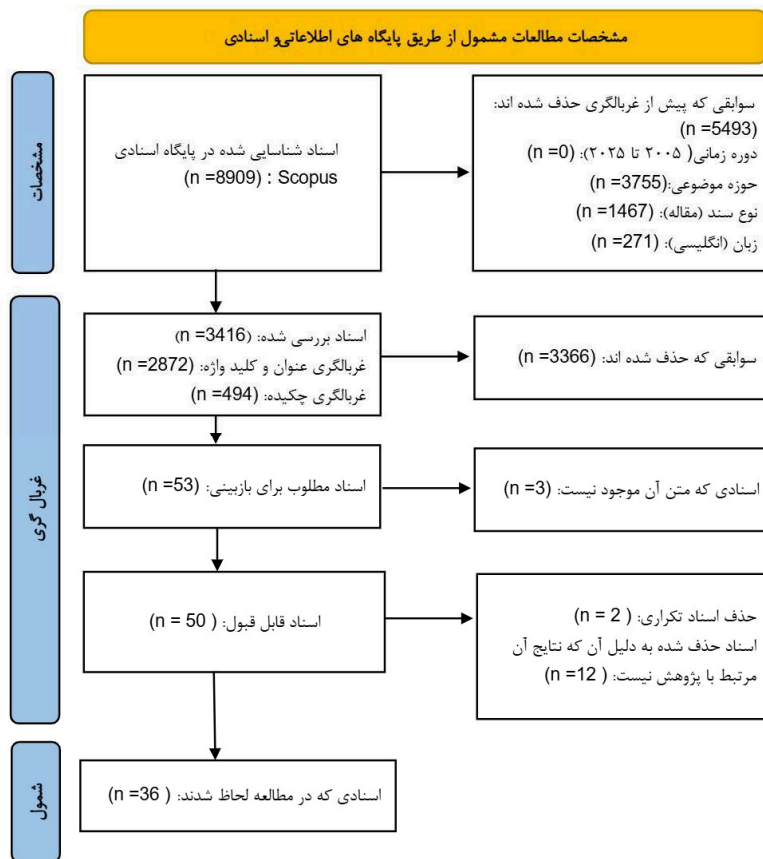
مقالاتی که هر سه مفهوم را در تعامل با یکدیگر مورد بررسی قرار داده‌اند، شناسایی شوند. این رویکرد ترکیبی با هدف تمرکز بر نسبت و تعامل مفاهیم با یکدیگر طراحی شده است. فرآیند انتخاب مطالعات بر اساس دستورالعمل^۱ PRISMA انجام شد که نخستین بار توسط موهر و همکاران (۲۰۰۹) با هدف استانداردسازی گزارش‌دهی مرورهای سیستماتیک و فراتحلیل‌ها ارائه و در سال ۲۰۲۰ به‌روزرسانی شد. این دستورالعمل چارچوبی شفاف برای مستندسازی مراحل شناسایی، غربالگری، ارزیابی صلاحیت و انتخاب نهایی مطالعات فراهم می‌کند و به کاهش سوگیری و افزایش اعتبار نتایج کمک می‌نماید.

جدول ۲- کلیدواژه‌های مورد استفاده برای جست‌وجو در اسکوپوس

واژگان اصلی	واژگان مرتبط در ساختار کویری جست‌وجو
Transparency	"transparency" OR "information disclosure" OR "right to information" OR "openness" OR "accountability" OR "public oversight" OR "clarify" OR "open access"
Power	"power" OR "power relation" OR "power dynamic" OR "authority" OR "control" OR "dominance" OR "hegemony" OR "political influence" OR "institutional power" OR "informal power" OR "elite capture"
Urban Governance	"Urban governance" OR "local governance" OR "governance" OR "open governance" OR "municipal governance" OR "city governance" OR "urban management" OR "local government" OR "local management" OR "city government"

جستجوی اولیه منجر به شناسایی ۸۹۰۹ مقاله شد. پس از اعمال معیارهای اولیه ورود، تعداد مطالعات به ۳۴۱۶ مورد کاهش یافت. در مرحله غربالگری اصلی، عنوان، کلیدواژه‌ها و چکیده مقالات بررسی شد که در نهایت ۵۳ مقاله مرتبط شناسایی گردید. پس از حذف موارد تکراری و مطالعات فاقد ارتباط مستقیم با پرسش‌های تحقیق، ۳۶ مقاله به‌عنوان جامعه نهایی پژوهش انتخاب شد. شکل ۱ روند انتخاب مطالعات بر اساس PRISMA را نمایش می‌دهد.

1. Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses

شکل ۱- نتایج غربالگری مقاله با استفاده از دستورالعمل PRISMA

به منظور تحلیل الگوهای موضوعی و روابط مفهومی در مطالعات، از نرم افزار VOSviewer استفاده شد. امکان ترسیم نقشه‌های علمی و شبکه‌های هم‌واژگانی را بر اساس داده‌های کتاب‌سنجی فراهم می‌کند. در این پژوهش، VOSviewer برای آشکارسازی خوشه‌های مفهومی، روابط هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها و الگوهای پژوهشی پیش از مرحله غربالگری نهایی به کار گرفته شد.

لازم به ذکر است که تحلیل نرم‌افزاری در این بخش، بر مجموعه گسترده‌تری از مقالات بازیابی شده پیش از غربال‌گری نهایی (۳۴۱۶ مقاله) انجام شده و هدف از آن، ترسیم جایگاه کلی موضوع در نقشه دانش بین‌المللی شفافیت و شناسایی روندهای کلان موضوعی، جغرافیایی و گفتمانی این حوزه و نه آزمون مستقیم رابطه میان قدرت و شفافیت است. به همین دلیل، این تحلیل نقش بستر زمینه‌ساز و مقدماتی را ایفا می‌کند که پایه گفتمانی پژوهش را روشن می‌سازد، درحالی‌که تحلیل دقیق سازوکارهای اثرگذاری قدرت رسمی و غیررسمی بر شفافیت که محور اصلی پرسش‌های این پژوهش است، صرفاً از طریق فراتحلیل کیفی ۳۶ مقاله منتخب ارائه می‌شود.

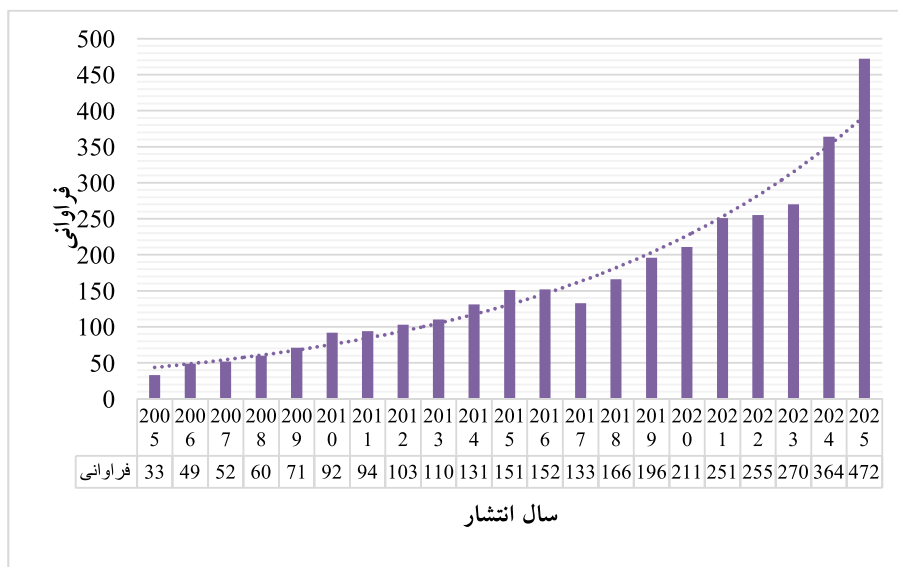
بر همین اساس در گام دوم، برای پاسخ به پرسش‌های تحقیق، از روش فراتحلیل کیفی بهره گرفته می‌شود. فراتحلیل کیفی نوعی تحلیل ثانویه است که با بازخوانی و ترکیب تفسیری یافته‌های مطالعات کیفی مستقل، به ارائه درکی جامع‌تر از یک پدیده می‌پردازد (Timulak, 2009: 591). فینفگلد (۲۰۰۳) فراتحلیل کیفی را به‌عنوان "تفسیری جدید و یکپارچه از یافته‌های حاصل از پژوهش‌های فردی" توصیف می‌کند (Finfeld, 2003: 894). در این پژوهش، ۳۶ مقاله منتخب مجدداً به‌صورت عمیق بررسی و یافته‌های آن‌ها در ارتباط با ابعاد رسمی و غیررسمی قدرت و پیامدهای آن بر شفافیت استخراج و مقایسه می‌شود.

یافته‌ها

-تحلیل روند زمانی مطالعات

بررسی روند زمانی انتشار مقالات در حوزه شفافیت و قدرت در بستر حکمروایی شهری طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۵ نشان‌دهنده رشد تدریجی اما فزاینده این حوزه پژوهشی است. پس از بحران‌های بازار در اوایل دهه ۲۰۰۰ و افزایش انتقاد نسبت به نهادهای بزرگ و بروکراتیک، ازجمله اتحادیه اروپا، توجه به شفافیت به‌عنوان راهکاری برای کاهش فساد و بازسازی اعتماد عمومی تقویت شد و آثار مرتبط گسترش یافت (Wehmeier & Raaz, 2003).

338: 2012). در بازه ۲۰۰۵ تا حدود ۲۰۱۲، تعداد مقالات با شیبی ملایم افزایش می‌یابد که بیانگر مرحله شکل‌گیری و تثبیت مفهومی حوزه است؛ دوره‌ای که عمدتاً بر تعریف مفاهیم پایه، تبیین نظری شفافیت و پیوند آن با حکمروایی خوب همراه است. از میانه دهه ۲۰۱۰، به‌ویژه پس از سال ۲۰۱۷، روند انتشار مقالات وارد مرحله رشد شتابان می‌شود (شکل ۲). این رشد شتابان که پس از ۲۰۲۰ برجسته‌تر است، حاکی از بلوغ حوزه و تبدیل شدن آن به یکی از محورهای اصلی پژوهش در مطالعات حکمروایی محلی است.

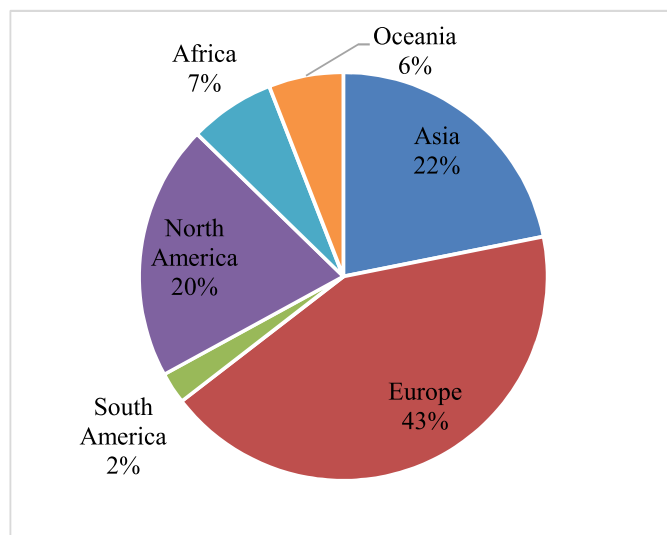
شکل ۲- فراوانی مطالعات به تفکیک سال انتشار

- تحلیل حوزه جغرافیایی مطالعات

جهت تحلیل پراکنش جغرافیایی پژوهش‌های مرتبط با شفافیت و قدرت در بستر حکمروایی شهری، توزیع قاره‌ای تولیدات علمی بررسی شد (شکل ۳). نتایج نشان می‌دهد که اگرچه این حوزه در دو دهه اخیر رشد قابل‌توجهی داشته، اما تمرکز آن عمدتاً در اروپا، آسیا و آمریکای شمالی بوده؛ به گونه‌ای که این سه قاره در مجموع حدود ۸۵ درصد

کل مطالعات را به خود اختصاص داده‌اند. در سطح ملی، ایالات متحده، بریتانیا، استرالیا و چین بیشترین سهم را در تولید دانش این حوزه دارند. اروپا (۴۳ درصد)، کانون اصلی پژوهش‌های این حوزه است؛ تمرکزی که احتمالاً بازتاب سیاست‌های شفافیت محور اتحادیه اروپا، قوانین دسترسی به اطلاعات و سنت ریشه‌دار مطالعات حکمروایی خوب در این قاره است. پس از آن، آسیا (۲۲ درصد) و آمریکای شمالی (۲۰ درصد) قرار دارند. رشد پژوهش‌های آسیایی را می‌توان با تحولات نهادی سریع و تأکید بر شفافیت به‌عنوان ابزار مقابله با فساد مرتبط دانست، درحالی‌که آمریکای شمالی بیشتر بر مطالعات موردی و رویکردهای تجربی تکیه دارد.

در مقابل، سهم آمریکای جنوبی (۲ درصد) و آفریقا (۷ درصد) محدود است که نشان‌دهنده شکاف جغرافیایی در ادبیات موجود است. این ناهمگونی حاکی از آن است که گفتمان غالب شفافیت عمدتاً در بسترهای غربی شکل گرفته و یافته‌ها به‌شدت متأثر از زمینه‌های نهادی و تاریخی خاص این مناطق است. این امر از آن جهت است که مسئله شفافیت در این مناطق، به دلیل وضعیت توسعه‌یافتگی و ویژگی‌های ساختاری - اداری خاص آن‌ها، هنوز به یک موضوع پژوهشی فراگیر و «پرطرفدار» آن طور که میجر (۲۰۱۲) از آن تعبیر می‌کند، تبدیل نشده است. بااین‌حال، پژوهش‌های انجام‌شده در این مناطق اغلب بر زمینه‌های خاصی مانند حکمروایی محلی، پسااستعماری، مدیریت منابع طبیعی و نقش نهادهای سنتی در شفافیت متمرکز هستند.

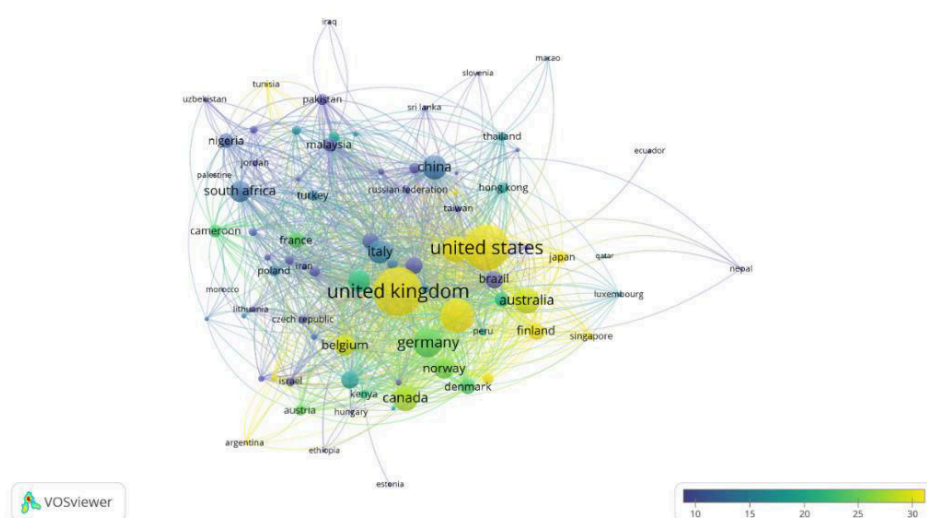

شکل ۳- فراوانی پژوهش‌ها به تفکیک قاره‌ها

در کنار توزیع جغرافیایی یافته‌ها به تفکیک قاره‌های جهان، نقشه هم‌رخدادی کشورها در نرم‌افزار VOSviewer (شکل ۴) نشان می‌دهد که ایالات متحده، بریتانیا، آلمان، استرالیا و کشورهای اروپای شمالی مانند فنلاند و نروژ در مرکز شبکه استنادی قرار دارند و بیشترین میزان ارجاع را به خود اختصاص داده‌اند. اندازه بزرگ ترگره‌ها بیانگر آن است که این کشورها نه تنها تولیدکننده اصلی دانش درباره شفافیت هستند، بلکه نقش مرجع در شکل‌دهی به ادبیات جهانی این حوزه دارند. از منظر انتقادی، این تمرکز جغرافیایی را می‌توان بازتاب رابطه قدرت - دانش دانست؛ بدین معنا که تولید دانش درباره شفافیت صرفاً پاسخی خنثی به یک نیاز جهانی نیست، بلکه در چارچوب موقعیت‌های مسلط در نظام علم جهانی شکل می‌گیرد. در نتیجه، شفافیت به عنوان مفهومی جهان‌شمول عرضه می‌شود، اما معنا و معیارهای آن عمدتاً بر اساس تجربه کشورهای توسعه‌یافته صورت‌بندی می‌شود. این الگو پیامدهایی برای کشورهای در حال توسعه به دنبال

شفافیت به مثابه میدان قدرت: مروری سیستماتیک بر...، پارسا و همکاران | ۲۳

دارد؛ زیرا دانش تولیدشده در مراکز مسلط، از طریق شاخص‌های حکمروایی خوب و توصیه‌های سیاستی، به‌عنوان معیار معتبر منتقل می‌شود و گاه بدون توجه کافی به زمینه‌های تاریخی و نهادی محلی به اجرا درمی‌آید.

شکل ۴- شبکه هم‌رخدادی پژوهش‌ها به تفکیک کشورها و با طیف ارجاع‌دهی

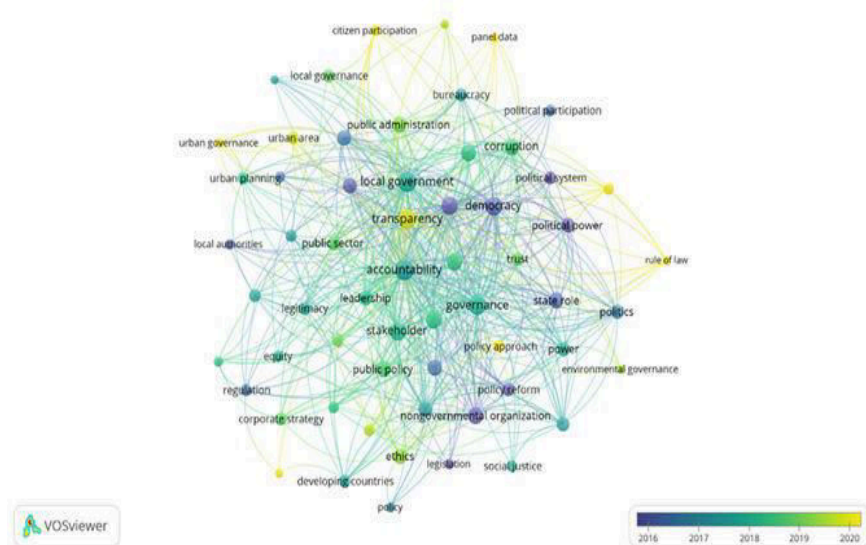
- تحلیل واژگان کلیدی

شکل ۵ شبکه هم‌ظهوری کلیدواژه‌ها را بر اساس تحلیل ۳۴۱۶ مقاله در نرم‌افزار VOSviewer نمایش می‌دهد. در این نقشه، کلیدواژه‌هایی با حداقل آستانه تکرار^۱ ۲۵ بار تحلیل شده‌اند؛ اندازه گره‌ها بیانگر فراوانی نسبی، ضخامت پیوندها نشان‌دهنده شدت هم‌رخدادی مفهومی و طیف رنگی (از آبی تا زرد) بیانگر میانگین سال انتشار مفاهیم است، به‌گونه‌ای که رنگ‌های تیره‌تر به مفاهیم قدیمی‌تر و رنگ‌های روشن‌تر به مفاهیم نو ظهور اشاره دارند. در این شبکه، مفهوم «شفافیت» نه به‌عنوان مفهومی منفرد، بلکه به‌مثابه گره‌ای واسط در میان واژگان حکمروایی، پاسخگویی و قدرت سیاسی صورت‌بندی شده است.

1. Threshold=25

تمرکز و تراکم پیوندها میان شفافیت، پاسخگویی و حکمروایی و ارتباط آن‌ها با مفاهیمی نظیر اداره عمومی، دموکراسی، سیاست عمومی و دولت محلی بیانگر آن است که شفافیت عمدتاً در چارچوب سازوکارهای نهادهای مدیریتی معنا می‌یابد. هم‌زمان، حضور پررنگ مفاهیمی چون مشارکت مردمی، اعتماد و سازمان غیردولتی نشان می‌دهد که شفافیت در این ادبیات به‌عنوان پیش‌شرط تقویت سرمایه اجتماعی و مشروعیت سیاسی بازنمایی شده است.

از منظر زمانی، تجسم هم‌پوشانی رنگی شبکه حاکی از یک جابه‌جایی گفتمانی معنادار است؛ مفاهیم اولیه بیشتر به بوروکراسی و اداره عمومی تعلق دارند، درحالی‌که مفاهیم جدیدتر حول قدرت سیاسی، حاکمیت قانون، فساد و نقش دولت شکل گرفته‌اند. این تحول حاکی از آن است که شفافیت بیش‌ازپیش به‌عنوان مسئله‌ای سیاسی و درهم‌تنیده با روابط قدرت فهم می‌شود.

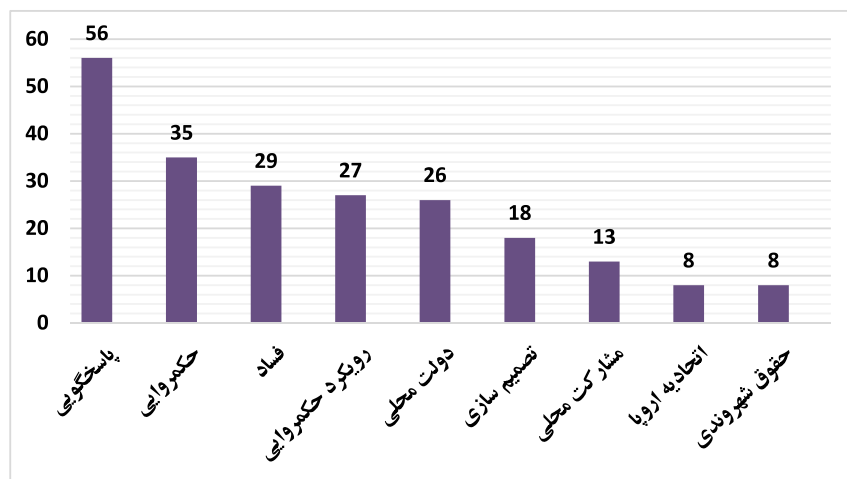
شکل ۵- شبکه هم‌رخدادی واژگان کلیدی بر اساس طیف زمانی انتشار

- شناسایی ساختار دانش حوزه مورد مطالعه

تحلیل هم‌رخدادی واژگان کلیدی منجر به کشف ۶ خوشه موضوعی مجزا، از ۱۵ تا ۲۴ کلمه کلیدی در هر خوشه شده است که نشان‌دهنده مجموعه‌ای متنوع و ساختاریافته از ادبیات پژوهش است. از آن جا که واژگان اصلی این پژوهش یعنی «شفافیت»، «قدرت» و «حکروایی» همگی در یک خوشه قرار گرفته‌اند، جزئیات کلیدواژه‌ها و سایر مفاهیم کلیدی این حوزه که در آن تعداد رخداد، قدرت پیوند و میانگین سال انتشار در مقالات نمایش داده شده و طبق جدول ۳ زیر به نمایش درآمده است. در این جدول سطح ارتباط هر کلیدواژه با کلیدواژه شفافیت بر اساس شدت هم‌رخدادی ماتریس واژگان کلیدی، قدرت کل پیوند ۱ و جایگاه مفهومی آن در شبکه هم‌ظهوری کلیدواژه‌ها تعیین شده است.

جدول ۳- جزئیات کلیدواژه‌های واقع در خوشه دوم

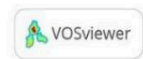
کلیدواژه	تعداد رخداد	قدرت کل پیوند	میانگین سال انتشار	امتیاز ماتریس	کلیدواژه	تعداد رخداد	قدرت کل پیوند	میانگین سال انتشار	امتیاز ماتریس
پاسخگویی	۲۰۱۰	۶۸۰	۲۰۱۷	۵۶	دموکراتیزه کردن	۱۴۰	۳۱	۲۰۱۵	۱
حکروایی	۱۰۷۹	۴۵۷	۲۰۱۷	۳۵	اخلاق	۱۴۸	۵۳	۲۰۱۹	۶
شفافیت	۴۹۸	۲۱۴	۲۰۱۹	-	حکروایی جهانی	۱۲۳	۶۴	۲۰۱۸	۳
دموکراسی	۵۰۱	۱۴۹	۲۰۱۶	۷	مشروعیت	۱۲۱	۴۸	۲۰۱۷	۲
جامعه مدنی	۲۸۴	۷۶	۲۰۱۵	۴	جهانی شدن	۹۳	۲۸	۲۰۱۵	۲
اتحادیه اروپا	۲۳۷	۷۵	۲۰۱۷	۸	اقتدارگرایی	۹۷	۲۹	۲۰۲۰	۲
قدرت	۱۸۱	۵۹	۲۰۱۷	۵	هوش مصنوعی	۸۱	۴۱	۲۰۲۲	۶
حکروایی خوب	۱۸۰	۶۸	۲۰۱۸	۱۸	مقررات	۲۸	۴۲	۲۰۱۶	۳
نئولیبرالیسم	۱۷۰	۴۸	۲۰۱۶	۳	حاکمیت قانون	۶۰	۳۰	۲۰۲۰	۲
حقوق بشر	۱۸۱	۵۸	۲۰۱۷	۸	مدیریت عمومی نوین	۳۶	۲۵	۲۰۱۷	۲

شکل ۶- امتیاز ماتریس هم‌رویدادی واژگان با واژه شفافیت

بر اساس ماتریس هم‌رویدادی (شکل ۶) و شبکه هم‌رویدادی کلیدواژگان مرتبط با «شفافیت» (شکل ۷)، شفافیت بیشترین ارتباط را با «پاسخگویی» (امتیاز ۵۶) دارد که نشان می‌دهد که در ادبیات موضوع، شفافیت عمدتاً به‌عنوان پیش‌شرط تحقق پاسخگویی و از ارکان حکمرانی خوب فهم می‌شود. پیوند قوی با «حکمروایی» (امتیاز ۳۵) جایگاه نهادی آن را تثبیت می‌کند و ارتباط با «فساد» (امتیاز ۲۹) بیانگر نقش کنترلی آن در کاهش فساد است. همچنین ارتباط با «دولت محلی» (امتیاز ۲۶) و «مشارکت محلی» (امتیاز ۱۳) بر تجلی عینی شفافیت در سطح محلی تأکید دارد. پیوند با «اتحادیه اروپا» (امتیاز ۸) نیز نقش رهبری و قاعده‌سازی این نهاد در ترویج استانداردهای شفافیت است.

تصویر شبکه هم‌رخدادی واژه «شفافیت» با سایر واژگان کلیدی نیز نشان می‌دهد، این واژه در موقعیتی مرکزی و میانجی قرار گرفته و از طریق پیوندهای متعدد، خوشه‌های مفهومی متفاوتی را به یکدیگر متصل می‌کند.

شکل ۷- جایگاه شفافیت در میان شبکه هم‌رخدادی سایر کلمات کلیدی

– تحلیل محتوای مقالات منتخب

پیش از ورود به مرحله تحلیل محتوای مقالات منتخب، به منظور ایجاد درک سازمان یافته از ویژگی های کلی بدنه آثار منتخب مورد بررسی؛ اطلاعات کتاب شناسی و محتوایی ۳۶ مقاله منتخب شامل سال انتشار، حوزه جغرافیایی مورد مطالعه، مقیاس تحلیل و روش پژوهش استخراج و در قالب یک جدول توصیفی (شماره ۴) سامان دهی شده است. این جدول به عنوان لایه ای مقدماتی از تحلیل، امکان مقایسه نظام مند مقالات و ردیابی روندهای کلان و محلی در ادبیات شفافیت و قدرت را فراهم می کند.

جدول ۴- مشخصات مقالات نهایی استخراج شده

کد	عنوان مقاله	سال انتشار	کشور/منطقه مورد مطالعه	مقیاس تحلیل	روش پژوهش
۱	Transparency: A two-way mirror?	2005	-	فراملی (ادبیات جهانی)	کیفی (تحلیل مفهومی با رویکردی تفسیری)
۲	The uncertain relationship between transparency and accountability	2007	-	فراملی (ادبیات جهانی)	کیفی (تحلیل تطبیقی)
۳	Accountability discourses in advanced capitalism: Who is now accountable to whom?	2008	-	فراملی (ادبیات جهانی)	کیفی (تحلیل گفتمان)
۴	The future of transparency: Power, pitfalls and promises	2010	-	فراملی (ادبیات جهانی)	کیفی (تحلیل انتقادی)
۵	Developing and Testing a Theoretical Framework for Computer-Mediated Transparency of Local Governments	2012	هلند	محلی (شهرداری)	کمی (تحلیل رگرسیون و مدل‌سازی آماری)
۶	Activating Citizens, Remaking Brokerage: Transparency Activism, Ethical Scenes, and the Urban Poor in Delhi	2012	هند	محلی (شهر)	کیفی (تحلیل محتوا)
۷	The effect of transparency on trust in government: A cross-national comparative experiment	2013	هلند و کره جنوبی (مقایسه دو کشور)	ملی	کمی (تجربی/آزمایشی)
۸	Transparency in search of a theory	2015	-	فراملی (ادبیات جهانی)	کیفی (تحلیل نظری و مفهومی)
۹	Nonprofit Governance and Accountability: Broadening the Theoretical Perspective	2015	انگلستان	محلی (حکومت محلی)	کیفی (مطالعه تطبیقی)

کد	عنوان مقاله	سال انتشار	کشور/منطقه مورد مطالعه	مقیاس تحلیل	روش پژوهش
۱۰	Determining factors of transparency and accountability in local governments: A meta-analytic study	2015	انگلستان	محلی	ترکیبی (فرا تحلیل)
۱۱	Local government transparency index: determinants of municipalities' rankings	2016	اسپانیا	محلی (شهرداری)	کمی (تحلیل رگرسیون خطی تک متغیره)
۱۲	Mandatory versus voluntary disclosures: Drivers of proactive information provision by local governments in Central America	2016	کشورهای آمریکای مرکزی	دولت های محلی	کمی (مدل سازی رگرسیونی)
۱۳	Two Faces of Transparency: The Regulations of People's Republic of China on Open Government Information	2016	چین	ملی	تحلیل نظری و حقوقی
۱۴	Freedom of information in local government: rhetoric or reality?	2017	اسپانیا	محلی (شهرداری)	ترکیبی (توصیفی - تبیینی و تحلیل رگرسیون)
۱۵	Transparency and mistrust: Who or what should be made transparent?	2018	نیجریه	ملی	کیفی (تحلیل گفتمان)
۱۶	Central Government Strategies to Promote Local Governments' Transparency: Guidance or Enforcement?	2018	شیلی	محلی (شهرداری)	کمی (آزمایش میدانی و تحلیل پانل دیتا با مدل بیزی)
۱۷	Relation between internet financial information disclosure and internal control in Spanish local governments	2019	اسپانیا	محلی (شهرداری)	کمی (تحلیل رگرسیون چندمتغیره)
۱۸	Information is power? Transparency and fetishism in international relations	2019	-	فراملی (ادبیات جهانی)	کیفی (تحلیل نظری انتقادی)
۱۹	Administrative openness and diversity in Swiss municipalities: how does local autonomy influence transparency practices?	2020	سوئیس	محلی (شهرداری)	ترکیبی (شاخص سازی داده ها و مصاحبه های نیمه ساختاریافته)

کد	عنوان مقاله	سال انتشار	کشور/منطقه مورد مطالعه	مقیاس تحلیل	روش پژوهش
۲۰	How do ethics and transparency practices work in Thailand's local governments?	2020	تایلند	محلی (شهرداری)	ترکیبی (تحلیل همبستگی پیرسون و مصاحبه‌های عمیق)
۲۱	Do Open Meetings Affect Deliberation? A Comparative Study of Political Meetings in Two Institutional Settings	2021	نروژ و دانمارک	محلی	کیفی (مصاحبه و مشاهده)
۲۲	Trust in Government: Assessing the Impact of Exposure to Information in a Local Context	2022	سوئیس	محلی (شهرداری)	کمی (پیمایش و تحلیل رگرسیون خطی چندمتغیره)
۲۳	Tracing two faces of extended visibility: a bibliometric analysis of transparency discussions in social sciences	2022	بین‌المللی	فراملی (ادبیات جهانی)	کتاب‌سنجی (تحلیل استنادی و هم‌رخدادی واژگان)
۲۴	What factors influence the quality of local governments' digital transparency? Evidence from the Brazilian case	2022	برزیل	مجلس	کمی (رگرسیون چندمتغیره و مدل‌های ساختاری تحلیلی)
۲۵	Professional Lobbying in Urban Planning: Publicity Management and Transparency Discourse on a Collision Course?	2022	فنلاند	محلی (شهر هلسینکی)	کیفی (مصاحبه نیمه‌ساختاریافته)
۲۶	Transparency in Local Government in Vietnam	2022	ویتنام	ملی/دولت‌های محلی	کمی (محاسبه وزن‌دهی و میانگین و پیمایش)
۲۷	Paradoxes on the disclosure of civil servants' salary information by local governments	2022	برزیل	محلی (شهرداری)	کیفی (مصاحبه و تحلیل اسناد)
۲۸	Synchronous accountability forums: the internal dynamics of budget public hearings	2022	برزیل	محلی (شهرداری)	کیفی (تحلیل محتوا)
۲۹	Response, awareness and requester identity in FOI law: Evidence from a field experiment	2024	ایتالیا	محلی (شهرداری)	کمی (آزمایش میدانی)

کد	عنوان مقاله	سال انتشار	کشور/منطقه مورد مطالعه	مقیاس تحلیل	روش پژوهش
۳۰	Multilevel power structure and local compliance with government transparency mandates: evidence from China's environmental transparency reform	2024	چین	محلی (شهر)	کمی (تحلیل پانل دیتا)
۳۱	Political determinants of government transparency: Evidence from open government data initiatives	2024	کره جنوبی	ملی/محلی	کمی (تحلیل رگرسیون چندمتغیره)
۳۲	Are local government accounts trusted? Exploring the UK Levelling Up, Housing and Communities Committee verdict	2024	انگلستان	ملی/محلی	کیفی (تحلیل محتوا)
۳۳	Interrelations between transparency of local authorities and corruption: Evidence from municipal surveys in Ukrainian regional cities	2024	اوکراین	محلی	کمی (تحلیل پانل دیتا و رگرسیون اثرات تصادفی)
۳۴	Citizens' Free Access to Information. The Case of local institutions from rural areas of the north-western region from Romania	2024	رومانی	محلی (کمون‌های روستایی)	ترکیبی (تحلیل محتوا و رگرسیون چندمتغیره)
۳۵	Blind transparency: a critical discourse analysis of the EU AI Act	2025	اتحادیه اروپا	فراملی	کیفی (تحلیل گفتمان انتقادی)
۳۶	What Do Citizens Understand by Transparency? The Punitive Component of Transparency	2025	اسپانیا	ملی	ترکیبی

بررسی مقالات منتخب نشان می‌دهد که ادبیات مربوط به تأثیر قدرت بر شفافیت در نظام‌های مبتنی بر حکمروایی شهری از نظر جغرافیایی و مقیاس تحلیل متنوع است. بخش عمده مطالعات بر حکومت‌های محلی، به‌ویژه شهرداری‌ها در اروپا، آمریکای لاتین و شرق آسیا متمرکز است که بیانگر جهانی‌شدن مسئله شفافیت همراه با توجه به زمینه‌های محلی است. در مقابل، مطالعات فراملی و نظری بیشتر به تبیین‌های انتقادی و گفتمانی

می‌پردازند و شفافیت را پدیده‌ای سیاسی و درهم‌تنیده با روابط قدرت می‌دانند و نه صرفاً سازوکاری فنی می‌داند. از سال ۲۰۱۵ به بعد، رشد چشمگیری در انتشار پژوهش‌های مرتبط مشاهده می‌شود که با گسترش فناوری‌های دیجیتال و بحران‌های مشروعیت نهادی هم‌زمان است. از نظر موضوعی، مقالات به محورهایی چون رابطه شفافیت و پاسخگویی، اعتماد عمومی، عوامل تعیین‌کننده شفافیت در حکومت‌های محلی و نقش قدرت در شکل‌دهی آن می‌پردازند. این تنوع نشان می‌دهد که شفافیت مفهومی چندوجهی و پیوندخورده با پویایی‌های قدرت، اعتماد و مشارکت است و حضور مطالعات با رویکرد انتقادی در کنار پژوهش‌های تجربی، بیانگر بلوغ نسبی ادبیات پژوهش در این حوزه است.

- فراتحلیل کیفی

از آنجاکه داده‌های خام به‌صورت مستقیم قابلیت ورود به فرایند تحلیل را ندارند، به‌منظور نظام‌مندسازی و ساده‌سازی یافته‌ها، فرایند تحلیل در قالب سه مرحله کدگذاری انجام شده است. در مرحله نخست، یعنی کدگذاری باز، مفاهیم اصلی مرتبط با موضوع و سؤالات پژوهش شناسایی شدند. سپس در مرحله کدگذاری محوری، مقوله‌های استخراج‌شده از هر یک از پژوهش‌های منتخب، پس از چندین بار مطالعه و بازخوانی دقیق، استخراج و سازمان‌دهی شده‌اند. در مرحله نهایی، با برقراری ارتباط میان مقوله‌های شناسایی‌شده و کدهای منتخب، الگوی تحلیل مفهومی پژوهش شکل گرفته است.

در مرحله بعد، همان‌گونه که در جدول ۵ نشان داده شده است، مقولات شناسایی‌شده حاصل از مطالعات منتخب در سه مرحله کدگذاری تحلیل شده‌اند. در این فرایند، کدهای باز که مبتنی بر مقولات استخراج‌شده از مقالات هستند، در کنار یکدیگر قرار گرفته و بر اساس میزان هم‌پوشانی مفهومی، کدهای محوری شکل گرفته‌اند. سپس، با اتکا به مفاهیم استخراج‌شده، هم‌پوشانی‌های موجود میان مقولات، در نهایت کدهای منتخب به‌عنوان سطوح انتزاعی بالاتر ارائه شده‌اند.

جدول ۵- طبقه‌بندی و کدگذاری پویایی‌های قدرت مؤثر بر شفافیت در بستر حکمروایی شهری

کد منتخب	کد محوری	کد باز	کد مقالات	فراوانی	درصد
ماهیت و کارکرد شفافیت	اشکال شفافیت	تمایز بین شفافیت مبهم و شفافیت واضح، شفافیت مبهم فاقد پاسخگویی، شفافیت واضح شکلی از پاسخگویی نرم، شفافیت تشریفاتی در برابر شفافیت درخواستی، شفافیت واکنشی در برابر شفافیت فعال، شفافیت سطحی و پنهان‌سازی فرآیندهای عمیق، شفافیت مبتنی بر فایده‌مداری، شفافیت در خدمت بازار، شفافیت نمایشی، شفافیت کالای قابل تبادل، شفافیت ابزاری و شفافیت انتقادی.	۱-۲-۴- ۸-۱۴- ۱۵-۱۶- ۱۸-۲۱- ۲۳-۲۵-	۱۰	۲۸
	شفافیت و مشروعیت‌بخشی	شفافیت به‌مثابه ابزار مشروعیت‌سازی، مشروعیت‌بخشی به نهادهای محلی از طریق شفافیت، شفافیت ابزار مشروعیت‌بخشی شهرداری‌ها، بحران مشروعیت مقامات محلی به‌عنوان محرک شفافیت، شفافیت راهکاری برای مشروعیت نهادهای بین‌المللی، گفت‌وگو شفافیت به‌مثابه عمل مشروعیت‌بخش و ایدئولوژیک، شفافیت به‌عنوان گره‌ای هژمونیک برای مشروعیت‌بخشی به بازار.	۹-۱۱- ۱۲-۱۳- ۱۴-۱۸- ۱۹-۲۱- ۲۸-۳۵-	۱۰	۲۸
	شفافیت و اعتماد	تأثیر منفی و ضعیف شفافیت بر اعتماد عمومی، شفافیت بیشتر الزاماً به اعتماد بیشتر نمی‌انجامد، عدم ارتباط مستقیم بین شفافیت و اعتماد، شکاف بین شفافیت نهادهای دولتی و اعتماد عمومی، اعتماد عمومی پایین به واکنش دفاعی نهادهای رسمی می‌انجامد، شفافیت نه یک ارزش ذاتی، بلکه جایگزینی برای اعتماد ازدست‌رفته، شفافیت به‌مثابه نیاز در شرایط بی‌اعتمادی.	۷-۱۵- ۲۲-۲۹- ۳۲-۳۶-	۶	۱۶٫۶

کد منتخب	کد محوری	کد باز	کد مقالات	فراوانی	درصد
شفافیت به‌مثابه ابزار قدرت رسمی	کنترل و نظارت	تجلی شفافیت در قالب نظارت همه‌جانبه، شفافیت ابزار نظارت و کنترل قدرتمندان بر شهروندان، کنترل رسمی اطلاعات توسط نهادهای دولتی، شفافیت در خدمت قدرت رسمی برای تحکیم کنترل، شفافیت به‌مثابه ابزار سرکوب و نظارت، شهروند پاسخگو به‌جای قدرتمندان پاسخگو، پاسخگویی ابزار کنترل فیزیکی به نفع قدرتمندان، انتشار اطلاعات انتخابی، کنترل اطلاعات توسط سیستم‌های داخلی رسمی، تسلط تکنوکراتیک بر شفافیت.	۱-۳-۴- ۸-۱۳- ۱۴-۱۷- ۲۳-۲۴- ۲۷-۲۸- ۳۵	۱۲	۳۳,۳
	بازتولید و تحکیم قدرت	شفافیت در خدمت پروژه‌های مختلف قدرت، اولویت‌بندی قدرت رسمی در انتشار اطلاعات، شفافیت ابزار بازتولید قدرت و سلطه، شفافیت پوششی برای منافع صنعت و تکنوکراسی، شفافیت به‌عنوان ابزار انتخاباتی، مداخلات دولت مرکزی بر شفافیت، سو استفاده از قدرت پیرامون موضوع شفافیت، سطوح شفافیت در حکومت‌های محلی منطبق بر منافع.	۴-۸-۱۲- ۱۳-۱۴- ۱۶-۱۸- ۲۰-۲۷- ۲۸-۳۰- ۳۵	۱۲	۳۳,۳
	مقاومت در برابر شفافیت و پنهان‌کاری	نفوذناپذیری قدرت رسمی در سطوح پایین بوروکراسی، احتیاط مدیران در افشای اطلاعات مهم، عدم واکنش مناسب به الزامات افشای اطلاعات، اعمال استثنائات در قوانین شفافیت توسط قدرت‌های رسمی، تعیین مرزهای محرمانگی و شفافیت توسط نهادهای قدرت، شفافیت پایین در حوزه‌های دارای منافع حیاتی برای قدرت رسمی، سرکوب اطلاعات توسط مقامات رسمی، انگیزه‌های قدرت‌مدارانه برای مقاومت در برابر شفافیت، فرهنگ بوروکراتیک	۸-۱۲- ۱۳-۱۴- ۱۵-۱۸- ۲۱-۲۳- ۲۴-۲۶- ۲۷-۲۸- ۳۰-۳۵	۱۴	۳۹

کد منتخب	کد محوری	کد باز	کد مقالات	فراوانی	درصد
		مقاوم در برابر شفافیت، محدودیت کاربرد اطلاعات منتشر شده با انتشار به زبان تخصصی، شفافیت سطحی و پنهان کاری، تصمیم گیری در جلسات بسته.			
شفافیت به مثابه ابزار قدرت غیررسمی	فشار اجتماعی و جنبش های مدنی	فشار جنبش های اجتماعی به عنوان محرک شفافیت، فشار نهادهای مدنی برای پاسخگویی و شفافیت، فشارهای غیررسمی به عنوان کاتالیزور شفافیت، فشار خارجی بر شفافیت، تأثیر سرمایه اجتماعی بر شفافیت.	۱۱-۶- ۱۷-۱۶- ۲۲-۲۰- ۳۳-۳۲- ۳۴	۹	۲۵
	لابی گری و روابط پشت پرده	تضعیف شفافیت توسط کانال های غیررسمی (لابی گری)، استفاده نهادهای رسمی از لابی گری برای مدیریت افکار عمومی، ضعف های نهادی و روابط غیررسمی عامل محدودیت شفافیت، شفافیت جهت تبادل اطلاعات در میان بازیگران سیاسی.	۱۸-۱۵- ۲۵-۲۱- ۳۳	۵	۱۴
	واسطه ها و شبکه های غیررسمی	واسطه گری فعالان غیررسمی برای ترویج شفافیت، نقش واسطه های غیررسمی در فرآیند شفافیت، قدرت مشروعیت بخشی از طریق روابط غیررسمی، نقش مؤثر کانال های غیررسمی و اجتماعی بر شفافیت، استفاده از رسانه های محلی و روش های غیررسمی برای انتشار اطلاعات، ضعف شبکه های غیررسمی و واسطه ای در تسهیل شفافیت، سازمان های جامعه مدنی به عنوان واسطه تفسیر و انتقال اطلاعات، شفافیت غیرواقعی و تصمیم گیری در عرصه های غیررسمی.	۶-۸-۹- ۲۱-۱۹- ۲۹-۲۳- ۳۲-۳۳-	۹	۲۵
عوامل نهادی،	قوانین و چارچوب های رسمی	اهمیت ساختارهای رسمی و نظارتی در چارچوب قانونی، نقش کلیدی نهادهای رسمی و چارچوب های قانونی در افزایش شفافیت،	۱۰-۹- ۱۹-۱۶- ۲۶-۲۰-	۸	۲۲,۲

کد منتخب	کد محوری	کد باز	کد مقالات	فراوانی	درصد
سیاسی و قانونی مؤثر بر شفافیت		اثربخشی مداخلات دولت مرکزی بر شفافیت، ضرورت نهادهای ناظر قدرتمند برای الزام‌آوری شفافیت، تأثیر چارچوب‌های قانونی بر شفافیت، محدودیت چارچوب‌های قانونی در تضمین شفافیت، فقدان ضمانت اجرایی قوی از سوی قوانین، ناتوانی قدرت رسمی در اجرای قوانین.	۳۴-۳۲		
	ظرفیت نهادی و ساختارهای اداری	اثرگذاری ظرفیت‌سازمانی بر شفافیت، تأثیرگذاری ظرفیت نهادی بر شفافیت، اهمیت سیستم‌های کنترل داخلی، کیفیت حکمروایی و ظرفیت نهادی به‌عنوان عوامل مؤثر، تأثیر فرهنگ سازمانی بر شفافیت، تأثیر سطح استقلال حکومت‌های محلی بر شفافیت، تأثیر ساختار نهادی بر شفافیت.	۱۰-۵-۲- ۱۷-۱۳- ۲۰-۱۹- ۲۴-۲۲- ۳۱-۲۹- ۳۴-۳۲	۱۳	۳۶
	عوامل سیاسی	اثرگذاری نوع احزاب سیاسی و بیش‌آنها بر شفافیت، تأثیر ایدئولوژی سیاسی بر سطوح شفافیت، نقش ایدئولوژیک شفافیت در پیشبرد اهداف احزاب، تأثیر گرایش سیاسی بر شفافیت، تأثیر پویایی‌های سیاسی (رقابت و وابستگی حزبی)، رابطه مستقیم افزایش رقابت سیاسی با شفافیت، رقابت انتخاباتی به‌عنوان مکانیسم نهادی افزایش شفافیت، ماهیت سیاسی شاخص‌های شفافیت.	۱۰-۵- ۱۴-۱۱- ۱۷-۱۶- ۲۱-۱۹- ۳۴-۲۳	۱۰	۲۸
عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مؤثر بر شفافیت	فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی	تأثیر ارزش‌های فرهنگی و ملی بر ادراک شفافیت، نمود متفاوت شفافیت در جوامع با بافت‌های فرهنگی گوناگون، سازگاری شفافیت با جوامعی که فاصله قدرت در آنها کم است، عدم جایگاه شفافیت در فرهنگ‌های با فاصله قدرت بالا، تأثیر فرهنگ پنهان‌کاری بر عملکرد حکومت‌های محلی، تداوم فرهنگ مجرمانگی علی‌رغم وجود قوانین شفافیت، شفافیت متأثر از مدرنیته جهانی، شفافیت متأثر از گفتمان اجتماعی جامعه.	۱۲-۷-۴- ۲۹-۲۲- ۳۴	۶	۱۶,۶

کد منتخب	کد محوری	کد باز	کد مقالات	فراوانی	درصد
	سرمایه اجتماعی و مشارکت	تأثیر سرمایه اجتماعی بر دسترسی به شفافیت، سرمایه اجتماعی بالا به عنوان مشوق پاسخگویی، عوامل غیررسمی مؤثر بر عدم شفافیت مانند فقدان جامعه مدنی و عدم مشارکت عمومی، فشار ذی نفعان غیررسمی (جامعه مدنی، گروه های ذی نفع) بر اعمال شفافیت، نقش جامعه مدنی در افزایش شفافیت، تأثیر رسانه های محلی بر شفافیت.	۱۰-۶- ۱۹-۱۱- ۲۲-۲۰- ۳۳-۲۹	۸	۲۲,۲
	عوامل اقتصادی و فناوری های نوین	تجاری سازی شفافیت و ظهور دلالت اطلاعات، تبدیل شفافیت از ارزش مدنی به کالای اقتصادی، شیء انگاری اطلاعات در فرآیند شفافیت، شرایط مالی نامناسب شهرداری ها به عنوان عامل پنهان کاری، نقش فناوری اطلاعات به عنوان ابزار قدرت غیررسمی، عدم امکان افزایش شفافیت توسط فناوری بدون اعمال قدرت رسمی، فناوری های دیجیتال به عنوان تسهیل کننده شفافیت.	۱۰-۴- ۱۸-۱۷- ۲۴-۲۳- ۳۳	۷	۱۹,۴
	ویژگی های جمعیتی	رابطه مستقیم شفافیت با اندازه جمعیت، تأثیر اندازه جمعیت بر میزان رعایت قوانین شفافیت، سطح پایین شفافیت در جوامع کوچک، تأثیر درآمد سرانه و سطح تحصیلات بر کیفیت شفافیت.	۱۷-۱۴- ۲۴-۱۸- ۳۴	۵	۱۴
پیامدهای پویایی های قدرت بر شفافیت	شکاف بین نظریه و عمل	شکاف نظری و عملی در حوزه شفافیت، شکاف عمیق میان الزامات قانونی و عملکرد واقعی شفافیت، اثربخشی پایین اجرای قوانین به عنوان مانع اصلی شفافیت، تناقض در شفافیت تا پیش از پذیرش کامل توسط مقامات رسمی، شکاف شفافیت جهانی، پارادوکس شفافیت در عمل.	۸-۴-۳- ۱۴-۱۲- ۲۱-۱۵- ۲۷-۲۶	۹	۲۵

کد منتخب	کد محوری	کد باز	کد مقالات	فراوانی	درصد
	شفافیت صوری و نمایشی	شفافیت تشریفاتی به جای شفافیت ماهوی، شفافیت به عنوان ابزاری برای نمایش، جلسات باز به مثابه صحنه نمایش، توهم شفافیت: تقویت قدرت غیررسمی در سایه قوانین رسمی، جلسات استماع عمومی با ارزشی صرفاً نمادین، شفافیت به عنوان نمایشی فریبنده برای پنهان‌سازی واقعیت قدرت، شفافیت پوششی برای کشمکش‌های قدرت، شفافیت سطحی و پنهان‌سازی.	۱-۷-۱۴- ۱۵-۱۸- ۲۱-۲۳- ۲۵-۲۸-	۹	۲۵
	تحریف واقعیت	شفافیت عامل کاهش ظرفیت انسان در درک واقعیت، استفاده ابزاری از شفافیت در روابط پنهان قدرت، اتکای کورکورانه به داده‌های بدون زمینه، شفافیت به مثابه تحریف واقعیت، نابرابری‌های ساختاری مانع بهره‌برداری واقعی از شفافیت، شکاف شفافیت در سطح جهانی، ظهور دلالتان اطلاعات، نادیده گرفتن پیچیدگی‌های دولت معاصر، انتشار اطلاعات انتخابی، شفافیت غیرواقعی.	۱-۲-۴- ۸-۱۴- ۱۵-۱۸- ۲۱-۲۳- ۲۷-۲۸- ۳۵-	۱۲	۳۳,۳

یافته‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که تمرکز غالب مقالات بر تأثیر قدرت رسمی بر شفافیت در نظام‌های حکمروایی شهری است. قدرت رسمی از سه مسیر اصلی بر شفافیت تأثیر می‌گذارد: مقاومت و پنهان‌کاری (۳۹٪ از کل مقالات)، کنترل و نظارت (۳۳,۳٪) و بازتولید و تحکیم قدرت (۳۳,۳٪). فراوانی بالای کدهای مرتبط با مقاومت و پنهان‌کاری بیانگر آن است که نهادهای رسمی اغلب با ابزارهایی چون طبقه‌بندی اطلاعات، استفاده از زبان تخصصی و انتقال تصمیم‌گیری به جلسات بسته، مانع از تحقق مؤثر شفافیت می‌شوند. همچنین، شفافیت در بسیاری از موارد نه به عنوان سازوکاری برای پاسخگویی، بلکه به عنوان مکانیزمی برای نظارت سلسله‌مراتبی و تحکیم سلطه به کار می‌رود. این نتایج با

تحلیل وبر از اقتدار عقلانی - بوروکراتیک و خوانش فوکویی از قدرت/دانش همخوانی دارد که نهادها نه تنها چارچوب‌ها را می‌سازند بلکه جریان و معنی اطلاعات را کنترل می‌کنند (Weber, 1978; Foucault, 1980).

در مقابل، قدرت غیررسمی با سه نقش؛ فشار اجتماعی و جنبش‌های مدنی (۲۵٪)، واسطه‌ها و شبکه‌های غیررسمی (۲۵٪) و لابی‌گری و روابط پشت پرده (۱۴٪) می‌تواند در غیاب و حضور اراده رسمی، محرک شفافیت باشد و نهادها را به پاسخگویی وادار کند. اما لابی‌گری و شبکه‌های غیررسمی با انتقال تصمیم‌گیری‌ها به عرصه‌های غیرقابل‌رصد، شفافیت را تضعیف می‌کنند. این دوگانگی با وضعیتی که فلایرگ و اسکات از آن به‌عنوان "قدرت غیرقابل‌مشاهده" یاد می‌کنند هم‌راستا است؛ شبکه‌هایی که می‌توانند هم تسهیل‌گر و هم بازتولیدکننده قدرت پنهان باشند،

پیامدهای تعاملات این دو شکل قدرت، ظهور تحریف واقعیت (۳۳،۳٪)، شکاف میان نظریه و عمل (۲۵٪) و شفافیت صوری و نمایشی (۲۵٪) است. در چنین شرایطی، شفافیت به نمایش نمادین بدل می‌شود و به‌جای تقویت پاسخگویی، به بازتولید نابرابری‌های قدرت می‌انجامد. پنهان‌کاری بدل می‌سازند. به‌علاوه، تأکید بر نابرابری ساختاری (نابرابر بودن دسترسی به دانش و منابع) نشان می‌دهد که حتی وقتی داده منتشر می‌شود، بهره‌برداری واقعی از آن برای گروه‌های متفاوت یکسان نیست در حقیقت این یافته‌ها ضرورت بازاندیشی در طراحی سیاست‌های شفافیت را باتوجه به زمینه‌های قدرت‌محور آشکار می‌سازد.

در نهایت، شفافیت در حکمروایی شهری پدیده‌ای خنثی و از پیش موجود نیست که صرفاً در ادامه، توسط قدرت محدود شود؛ بلکه یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که دامنه، عمق و حتی امکان وقوع شفافیت از همان ابتدا در دل مناسبات قدرت رسمی و غیررسمی تعیین می‌شود و عمده‌تاً در معرض مقاومت، کنترل و بازتولید این مناسبات قرار دارد. این یافته‌ها با دیدگاه‌های انتقادی در حوزه مطالعات شفافیت (Hood, 2008, Garsten, 2015: viii, Han, 2006) همخوانی دارد که بر ماهیت سیاسی و ایدئولوژیک شفافیت تأکید می‌کنند.

نتیجه‌گیری

روند افزایشی تولیدات علمی در حوزه شفافیت و قدرت در نظام‌های حکمروایی شهری، بیانگر گذار از رویکردی هنجاری به مرحله «بازاندیشی انتقادی» است. در دهه ۲۰۰۰، شفافیت عمدتاً به‌عنوان ابزاری برای مقابله با فساد و ارتقای پاسخگویی تلقی می‌شد، اما از اواسط دهه ۲۰۱۰، خود به‌مثابه میدانی برای سازوکار قدرت مورد تحلیل قرار گرفته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که شفافیت در حکمروایی شهری نه یک پدیده خنثی و صرفاً فنی، بلکه عرصه‌ای پیچیده و چندلایه برای کشمکش میان اشکال مختلف قدرت است. برخلاف پیش‌فرض‌های رایج در گفتمان‌های هنجاری که شفافیت را به‌عنوان ابزاری برای مهار قدرت و تقویت پاسخگویی معرفی می‌کند (Florini, 2007; Stoker, 2018)، یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که رابطه شفافیت و قدرت ماهیتی دیالکتیکی و دوسویه دارد. از یک سو، شفافیت می‌تواند به‌عنوان سازوکاری برای محدودسازی قدرت عمل کند و از سوی دیگر، خود به ابزاری برای بازتولید و تحکیم اشکال قدرت بدل شود. این یافته با دیدگاه‌های انتقادی مطرح در ادبیات پژوهش (Fenster, 2015; Flyverbom et al., 2015b; Garsten, 2008) همخوانی دارد که بر ماهیت سیاسی و ایدئولوژیک شفافیت تأکید می‌کند.

در شکل رسمی قدرت، قوانین دسترسی به اطلاعات و سازوکارهای افشا اگرچه چارچوب نهادی لازم برای شفافیت را فراهم می‌کنند، اما هم‌زمان امکان «کنترل و نظارت»، «بازتولید قدرت» و «مقاومت و پنهان‌کاری» را نیز در اختیار نهادهای رسمی قرار می‌دهند. انتشار گزینشی اطلاعات، تعریف استثنائات قانونی، پیچیده‌سازی داده‌ها و ارجاع به ملاحظات فنی یا امنیتی، همگی شیوه‌هایی هستند که از طریق آن‌ها قدرت رسمی می‌تواند دامنه شفافیت را کنترل کند. این وضعیت با آنچه فوکو از آن به‌عنوان پیوند «قدرت/دانش» یاد می‌کند قابل تبیین است (Foucault, 1980)؛ جایی که کنترل جریان دانش، به‌منزله کنترل میدان امکان کنش سیاسی و نرمال‌سازی رفتار شهروندان عمل می‌کند. در چنین چارچوبی، شفافیت الزاماً به توزیع برابر قدرت منجر نمی‌شود، بلکه می‌تواند به بازآرایی آن در قالب‌های ظاهراً پاسخگو بینجامد.

در سطح قدرت غیررسمی، شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌ها، لابی‌گری حرفه‌ای و سرمایه اجتماعی در شکل‌دهی به فرآیندهای شفافیت تأثیرگذار هستند. این شبکه‌ها می‌توانند با نظریه «جامعه شبکه‌ای» (Castells, 2011) و نقش رسانه‌های اجتماعی در بسیج افکار عمومی همسو شوند؛ جایی که وب (۲۰۱۲) در مطالعه خود در دهلی نشان داد، فعالان مدنی می‌توانند به‌عنوان واسطه‌هایی برای ترویج شفافیت در میان فقرای شهری عمل کنند (Webb, 2012). با این حال، همان‌گونه که برخی مطالعات نشان داده‌اند (Hirvola, 2022)، شبکه‌های غیررسمی می‌توانند در جهت مدیریت افکار عمومی و بازتولید سلطه نیز به کار گرفته شوند.

در تحلیل دقیق‌تر، یافته‌ها نشان می‌دهد که قدرت غیررسمی در رابطه با شفافیت دارای ماهیتی دوگانه و گاه متناقض است. در یک سو، سازمان‌های جامعه مدنی، رسانه‌های محلی و جنبش‌های شهروندی می‌توانند به‌عنوان کاتالیزور شفافیت عمل کنند و قدرت رسمی را به پاسخگویی واقعی وادار سازند. در سوی دیگر، شبکه‌های لابی‌گری، ائتلاف‌های نخبگان و روابط غیررسمی قدرت می‌توانند تصمیم‌گیری‌ها را به عرصه‌های غیرقابل‌رصد منتقل کنند و «شفافیت» رسمی را به پوشش مناسبی برای معاملات پنهان تبدیل سازند. این دوگانگی گویای آن است که قدرت غیررسمی فی‌نفسه نه مفید است و نه مضر؛ بلکه تأثیر آن به ماهیت، منابع و اهداف بازیگران شبکه‌ای بستگی دارد.

تحلیل جغرافیایی حوزه تولید دانش نیز نشان می‌دهد که گفتمان مسلط شفافیت عمدتاً در کشورهای توسعه‌یافته شکل گرفته است. این تمرکز را می‌توان به‌مثابه تجلی رابطه قدرت - دانش تفسیر کرد؛ جایی که تولید دانش درباره شفافیت نه صرفاً بازتاب یک نیاز جهانی، بلکه محصول موقعیت‌های مسلط قدرت در نظام علمی جهان است. کشورهای درحال‌توسعه اگرچه در این شبکه حضور دارند، اما عمدتاً در موقعیت‌های پیرامونی و با پیوندهای استنادی محدودتر قرار گرفته‌اند.

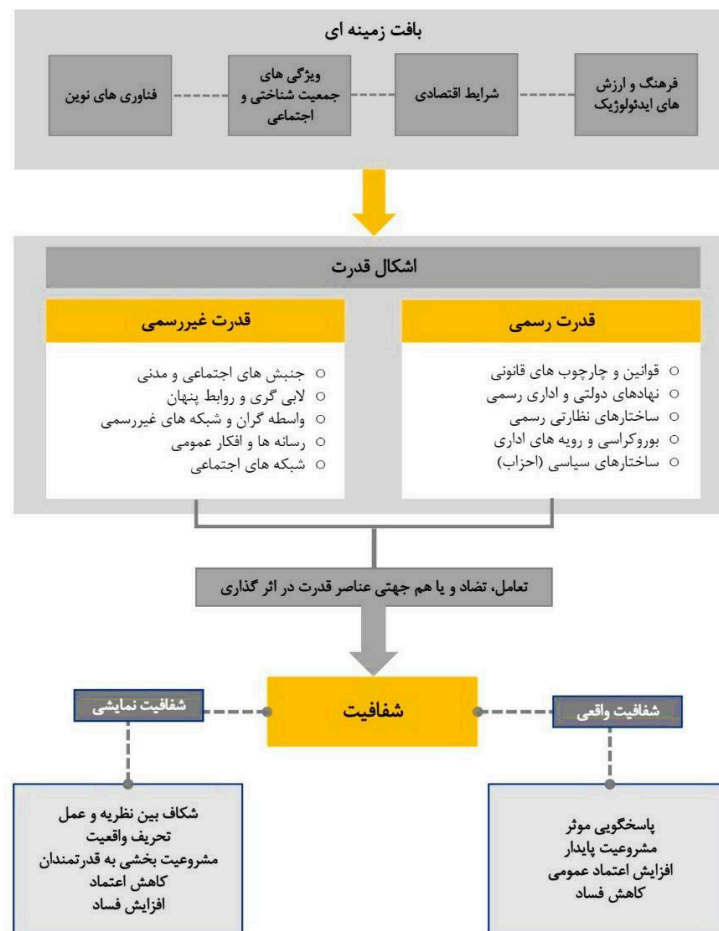
همچنین بر اساس بررسی‌های به‌عمل‌آمده تأثیر عوامل زمینه‌ای (شامل فرهنگ، اقتصاد، فناوری و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی) باعث شده که شفافیت دارای نتایج متفاوت

و اثرگذاری متناقض در هر بستر و زمینه جغرافیایی باشد. موضوعی که در شکل ۸ در قالب ارائه رابطه پیچیده و چندلایه میان اشکال قدرت و شفافیت در بستر حکمروایی شهری نمایش داده می‌شود. این شکل نشان می‌دهد که شفافیت نه یک پدیده منفرد و خطی، بلکه محصول تعامل نیروهای مختلف در بستری از عوامل زمینه‌ای است که می‌توانند در قالب «شفافیت واقعی» و «شفافیت نمایشی» تجلی یابند.

از منظر نظری، مشارکت اصلی این پژوهش در ترکیب یافته‌های پراکنده ادبیات شفافیت و قدرت در یک چارچوب یکپارچه است که اشکال رسمی و غیررسمی قدرت را هم‌زمان و در تعامل با یکدیگر، و نه به صورت مجزا، تحلیل می‌کند. این رویکرد، برخلاف بخش قابل توجهی از ادبیات موجود که عمدتاً بر سازوکارهای رسمی افشای اطلاعات یا بر تأثیر مجزای رسانه‌ها و جامعه مدنی تمرکز کرده، امکان تبیین مفهوم «شفافیت نمادین» را به عنوان محصول مشترک تعامل این دو سطح قدرت فراهم می‌کند؛ مفهومی که از درون سنتز یافته‌های ۳۶ مطالعه منتخب این پژوهش صورت‌بندی شده و می‌تواند مبنای نظری پژوهش‌های تجربی آینده در بسترهای خاص قرار گیرد.

جمع‌بندی یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که موفقیت یا شکست ابتکارات شفافیت در نظام‌های حکمروایی شهری به عوامل متعددی وابسته است که فراتر از وجود قوانین و ساختارهای رسمی هستند. نخست، ضروری است که سیاست‌گذاران میان «شفافیت رویه‌ای» (دسترسی به اطلاعات درباره فرآیندها) و «شفافیت ماهوی» (افشای واقعی تصمیم‌گیری‌ها و منافع) تمایز قائل شوند. دوم، شواهد موجود حاکی از آن است که اقدامات یک‌جانبه برای تقویت شفافیت بدون توجه به اکوسیستم نهادی که در آن عمل می‌کنند، اغلب به نتایج موردانتظار نمی‌رسند. سوم، یافته‌ها بر ضرورت تقویت ظرفیت‌های جامعه مدنی و رسانه‌های محلی به عنوان واسطه‌های تفسیر و انتقال اطلاعات تأکید دارند؛ چرا که شفافیت بدون مفسران مستقل و توانمند، اطلاعاتی بدون خوانش است. از این رو، سیاست‌های شفافیت باید هم‌زمان با ظرفیت‌سازی در جامعه مدنی و اصلاح ساختارهای نهادی همراه باشند تا از شکل‌گیری «شفافیت نمادین» جلوگیری شود.

در پایان، می‌توان استدلال کرد که شفافیت در حکمروایی شهری به مثابه «میدان منازعه» است؛ میدانی که در آن دولت، نهادهای محلی، شبکه‌های مدنی و ذی‌نفعان برای تعیین حدود رویت‌پذیری، تعریف پاسخگویی و کنترل معنا رقابت می‌کنند. این میدان نه کاملاً سلسله‌مراتبی است و نه صرفاً شبکه‌ای، بلکه محصول برهم‌کنش چندسطحی قدرت‌های رسمی و غیررسمی است. از این رو، تحلیل شفافیت مستلزم چارچوبی است که هم‌زمان به ساختارهای قانونی، ظرفیت‌های نهادی، منطق‌های مشروعیت‌بخش و شبکه‌های غیررسمی توجه کند.

شکل ۸- جایگاه شفافیت در برهم‌کنش اشکال رسمی و غیررسمی قدرت

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که در انجام این پژوهش، هیچ‌گونه تعارض منافی برای ایشان وجود نداشته است و منافع شخصی مادی و غیرمادی آن‌ها در روند پژوهش و نتایج آن تأثیری نداشته است.

ORCID

Shaghayegh Parsa

 <http://orcid.org/0009-0009-7760-1385>

Gholamreza Latifi

 <http://orcid.org/0000-0002-8120-2207>

Naser Barakpour

 <http://orcid.org/0000-0002-2941-9812>

منابع

- Ayres, Sarah. (2020). *A decentered assessment of the impact of 'informal governance' on democratic legitimacy*. Public Policy and Administration, 37(1), 22-45. <https://doi.org/10.1177/09520767209049>
- Barnett, Michael., & Duvall, Raymond . (2005). *Power in Global Governance*. United Kingdom: Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511491207>
- Bishu, Seawit. G., & Alkadry, Mohamad. G. (2017). *A Systematic Review of the Gender Pay Gap and Factors That Predict It*. Administration & Society, 49(1), 65-104.
<https://doi.org/10.1177/00953997166369>
- Brandsma, Gijs Jan., & Meijer, Albert. (2020). *Transparency and the efficiency of multi - actor decision - making processes: an empirical analysis of 244 decisions in european union*. IRAS, 1-18.
<https://doi.org/10.1177/0020852320936750>
- Buijze, Anoeska. (2013). *Six Faces of Transparency*. Utrecht Law Review, 9(3), 3-25.
- Castells, Manuel. (2011). *The rise of the network society (2nd ed.)*. Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781444319514>
- Cheema, Shabbir . (2020). *Governance for Urban Services: Towards Political and Social Inclusion in Cities*. In S. Cheema (Ed.), Governance for Urban Services. Advances in 21st Century Human Settlements. Springer, Singapore.
https://doi.org/10.1007/978-981-15-2973-3_1

- Cifuentes-Faura, Javier., Benito, Bernardino., Guillamón, María. D., & Faura-Martínez, Úrsula. (2022). *Relationship between Transparency and Efficiency in Municipal Governments: Several Nonparametric Approaches*. *Public Performance & Management Review*, 46(1), 193–224.
<https://doi.org/10.1080/15309576.2022.2123007>
- Collier, Stephen. J. (2009). *Topologies of Power: Foucault's Analysis of Political Government beyond 'Governmentality'*. *Theory, Culture & Society*, 26(6), 78-108. <https://doi.org/10.1177/0263276409347694>
- Cucciniello, Maria ., Porumbescu, Gregory . A., & Grimmelikhuijsen, Stephan. (2017). *25 Years of Transparency Research: Evidence and Future Directions*. *Public Administration Review*, 77(1), 32–44.
<https://doi.org/10.1111/puar.12685>
- Dahl, Robert . A. (1961). *Who Governs? Democracy and Power in an American City*. United Kingdom: Yale University Press.
- Dahl, Robert. A. (1998). *On Democracy*. Yale University Press.
<https://doi.org/10.2307/j.ctv18zhcs4>
- Denyer, David., & Tranfield, David. (2009). *Producing a systematic review*. In David. A. Buchanan, & Alan. Bryman, *The SAGE handbook of organizational research methods* (pp. 671-689). SAGE.
- Fenster, Mark . (2015). *Transparency in search of a theory*. *European Journal of Social Theory*, 150-167. <https://doi.org/10.1177/136843101455525>
- Finfgeld, Deborah. L. (2003). *Metasynthesis: The State of the Art—So Far*. *Qualitative Health Research*, 893-904.
<https://doi.org/10.1177/104973230325346>
- Florini, Ann. (2007). *The Right to Know: Transparency for an Open World*. Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/flor14158>
- Flyvbjerg, Bent. (1998). *Rationality and Power, Democracy in Practice*. Chicago: University of Chicago Press. <https://ssrn.com/abstract=2278409>
- Flyvbjerg, Bent. (2002). *Bringing Power to Planning Research, One Researcher's Praxis Story*. *Planning Education and Research*, 353-366.
<https://doi.org/10.1177/0739456X0202100401>
- Flyverbom, Mikkel., Christensen, Lars. T., & Hansen, Hans. K. (2015b). *The Transparency–Power Nexus: Observational and Regularizing Control*. *Management Communication Quarterly*, 29(3), 385-410.
<https://doi.org/10.1177/0893318915593116>

- Flyverbom, Mikkell. (2015). *Sunlight in Cyberspace? On Transparency as a Form of Ordering*. European Journal of Social Theory, 18(2), 168-184. <https://doi.org/10.1177/1368431014555258>
- Foucault, Michel. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings, 1972-1977* (C. Gordon, Ed.). Pantheon Books.
- Foucault, Michel. (2003). *Society Must Be Defended (Michel Foucault Lectures at the Collège de France, 5)*. Picador: New York.
- Fung, Archon., Graham, Mary., & Weil, David . (2009). *Full Disclosure: The Perils and Promise of Transparency*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9780521699617>
- Fung, Archon. (2015). *Putting the Public Back into Governance: The Challenges of Citizen Participation and Its Future*. Public Administration Review, 75(4), 513-522. <https://doi.org/10.1111/puar.12361>
- Garsten, Christina. (2008). *Transparency in a New Global Order: Unveiling Organizational Visions*. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2008.01743.x>
- Gordon, Ray., Kornberger, Martin., & Clegg, Stewart. R. (2009). *Power, Rationality and Legitimacy in Public Organizations*. Public Administration, Volume 87, Issue 1, 15-34. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2008.01743.x>
- Griffin, Liza. (2012). *Where is Power in Governance? Why Geography Matters in the Theory of Governance*. Political Studies Review, 10(2), 208-220. <https://doi.org/10.1111/j.1478-9302.2012.00260.x>
- Grimmelikhuijsen, Stephan. (2012). *Linking transparency, knowledge and citizen trust in government: an experiment*. International Review of Administrative Sciences, 78(1), 50-73. <https://doi.org/10.1177/0020852311429667>
- Grimmelikhuijsen, Stephan., & Meijer, Albert.J. (2014). *Effects of Transparency on the Perceived Trustworthiness of a Government Organization: Evidence from an Online Experiment*. Journal of Public Administration Research and Theory, 24, 137-157. <https://doi.org/10.1093/jopart/mus048>
- Han, Byung-Chul. (2015). *The Transparency Society*. Stanford University Press. <https://doi.org/10.1515/9780804797511>
- Heald, David. (2006). *Transparency as an Instrumental Value*. In C. Hood & D. Heald (Eds.), *Transparency: The Key to Better Governance? Proceedings of the British Academy*. London: British Academy Scholarship Online. <https://doi.org/10.5871/bacad/9780197263839.001.0001>

- Henriques, Adrian. (2007). *Corporate Truth, The Limits to Transparency*. London: Earthscan. <https://doi.org/10.4324/9781849770903>
- Hillier, Jean. (2002). *Shadows of Power: An allegory of Prudence in Land-Use Planning*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203167298>
- Hirvola, Aino. (2022). *Professional Lobbying in Urban Planning: Publicity Management and Transparency Discourse on a Collision Course?*. *Planning Theory & Practice*, 175-193. <https://doi.org/10.1080/14649357.2022.2034922>
- Hunter, Floyd. (1953). *Community Power Structure: A Study of Decision Makers*. University of North Carolina Press.
- Kosack, Stephen., & Fung, Archon. (2014). *Does Transparency Improve Governance?*. *Annual Review of Political Science*, 17(1), 65-87. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-032210-144356>
- Laborgne, Pia. et al. (2021). *Urban Living Labs: how to enable inclusive transdisciplinary research?*. *Urban Transformations*. <https://doi.org/10.1186/s42854-021-00026-0>
- Lord, Christopher. K. (2007). *The Perils And Promise of Global Transparency: Why the Information Revolution May Not Lead to Security, Democracy, or Peace*. New York: State University of New York Press. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2007.00608.x>
- Lukes, Steven. (2005). *Power: A Radical View*. United Kingdom: Macmillan Education UK.
- Meijer, Albert. J. (2009). *Understanding modern transparency*. *International Review of Administrative Sciences*, 75(2), 255-269. <https://doi.org/10.1177/0020852309104175>
- Meijer, Albert. J. (2013). *Understanding the Complex Dynamics of Transparency*. *Public Administration Review*, 73(3), 429-439. <https://doi.org/10.1111/puar.12032>
- Meijer, Albert. J. (2012). *Introduction to the special issue on government transparency*. *International Review of Administrative Sciences*, 78(1), 3-9. <https://doi.org/10.1177/0020852311435639>
- Nuhu, Said. (2019). *Peri-Urban Land Governance in Developing Countries: Understanding the Role, Interaction and Power Relation Among Actors in Tanzania*. *Urban Forum*, 30, 1-16.
- Oliver, Richard. W. (2004). *What is Transparency?*. New York: McGraw-Hill.
- Pernegger, Li. (2020). *Effects of the state's informal practices on organisational capability and social inclusion: Three cases of city governance in*

- Johannesburg*. Urban Studies, 58(6), 1193-1210.
<https://doi.org/10.1177/0042098020910111>
- Pozen, David E. 2020. *Seeing Transparency More Clearly*. Public Administration Review 80(2):326-31. doi: 10.1111/puar.13137.
 - Roberts, Alasdair. (2006). *Blacked Out: Government Secrecy in the Information Age*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9781139165518>
 - Sánchez-Soriano, Marbella., Arango-Ramírez, Paola., Pérez-López, Elvira., & García-Montalvo, Ivan Antonio. (2024). *Inclusive governance: empowering communities and promoting social justice*. Frontiers in Political Science, 1-6.
<https://doi.org/10.3389/fpos.2024.1478126>
 - Stoker, Gerry. (1998). *Governance as theory: five propositions*. International Social Science Journal, 50(155), 17-28. <https://doi.org/10.1111/1468-2451.00106>
 - Stoker, Gerry. (2018). *Can the governance paradigm survive the rise of populism?*. Policy & Politics, 47(1), 3-18.
<https://doi.org/10.1332/030557318X15333033030897>
 - Timulak, Ladislav. (2009). *Meta-analysis of qualitative studies: A tool for reviewing qualitative research findings in psychotherapy*. Psychotherapy Research, 19(4-5), 591-600. <https://doi.org/10.1080/10503300802477989>
 - Ud Din Ahmed, Saeed., Mehmood, Abid., & Brown, Alison. M. (2020). *Chapter 13 Informal power structures: towards provision of services and security of tenure*. Edward Elgar Publishing.
<https://doi.org/10.4337/9781788973779.00018>
 - UN-HABITAT. (2004). *Tools to Support Transparency in Local Governance*. UN-Habitat.
 - Valentinov, Vladislav., Verschraegen, Gert., & Van Assche, Kristof. (2019). *The Limits of Transparency: A Systems Theory View*. Systems Research and Behavioral Science, 36(3), 289-300. <https://doi.org/10.1002/sres.2591>
 - Webb, Martin. (2012). *Activating Citizens, Remaking Brokerage: Transparency Activism, Ethical Scenes, and the Urban Poor in Delhi*. Political and Legal Anthropology Review, 206-222.
<https://doi.org/10.1111/j.1555-2934.2012.01199.x>
 - Weber, Max. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology* (G. Roth & C. Wittich, Eds.). University of California Press.

- Wehmeier, Stefan., & Raaz, Oliver. (2012). *Transparency matters: The concept of organizational transparency in the academic discourse*. Public Relations Inquiry, 337-366. <https://doi.org/10.1177/2046147X12448580>
- Wood, Tim., & Aronczyk, Melissa. (2020). *Publicity and Transparency*. American Behavioral Scientist, 64(11), 1531-1544. <https://doi.org/10.1177/0002764220945359>
- World Bank. (2017). *World Development Report 2017: Governance and the Law*. Washington, DC: World Bank.

استناد به این مقاله: پارسا، شقایق؛ لطیفی، غلامرضا و برک پور، ناصر. (۱۴۰۵). شفافیت به مثابه میدان قدرت: مروری سیستماتیک بر نقش اشکال رسمی و غیر رسمی قدرت در حکمروایی شهری، فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای، ۱۱(۳۸)، ۱-۴۹.

Urban and Regional Development Planning is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.